

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

**DIPLOMSKO DELO
VISOKOŠOLSKEGA PROGRAMA**

**DELOVANJE IN VPLIV ZAVODA REPUBLIKE
SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE NA
ZMANJŠEVANJE BREZPOSELNOSTI V
POMURSKI REGIJI**

Danijela Černela Gregorec

Ljubljana, september 2010

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO
VISOKOŠOLSKEGA PROGRAMA

**DELOVANJE IN VPLIV ZAVODA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA
ZAPOSLOVANJE NA ZMANJŠEVANJE BREZPOSELNOSTI V
POMURSKI REGIJI**

Kandidat/ka: Danijela Černela Gregorec
Vpisna številka: 04034781

Mentor: red. prof. dr. Stanka Setnikar Cankar

Ljubljana, september 2010

IZJAVA O AVTORSTVU

Diplomskega dela

Podpisana **Danijela ČERNELA GREGOREC**,

študentka z vpisno številko **04034781**, sem avtorica diplomskega dela z naslovom:
DELOVANJE IN VPLIV ZAVODA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE NA ZMANJŠANJE BREZPOSELNOSTI V POMURSKI REGIJI

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu z navodili fakultete,
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Jasmina GREGOREC

Ljubljana, 25.9.2010

Podpis avtorice: _____

POVZETEK

Povečanje brezposelnosti, ki jo zadnje čase povzročajo stečaji in presežki delavcev, postaja vedno večji problem v Pomurski regiji.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju Zavod), kot samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, s pomočjo ukrepov aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju APZ), ki se sofinancirajo z Evropskimi socialnimi sredstvi (v nadaljevanju ESS) skrbi in zmanjšuje nastale probleme tako, da brezposelnim osebam povečuje zaposlitvene možnosti, zmanjšuje strukturno brezposelnost z izboljšanjem izobrazbene sestave brezposelnih oseb, preprečuje dolgotrajno brezposelnost in ne nazadnje spodbuja novo zaposlovanje. Bistvenega pomena so programi usposabljanja in izobraževanja ter projektne oblike dela z brezposelnimi osebami.

Na podlagi naštetega bo delo z brezposelnimi osebami razvojno naravnano, za nekatere brezposelne pa lahko brezposelnost postane življenjski izziv, saj od posameznika zahteva, da si izboljša zaposlitvene možnosti, si najde novo zaposlitev ali drug način življenja.

Ključne besede: brezposelnost, Zavod RS za zaposlovanje, Aktivna politika zaposlovanja, ukrepi Aktivne politike zaposlovanja, Evropski socialni sklad

ZUSAMMENFASSUNG

Das ansteigen der Arbeitslosigkeit in der Region von Pomurje das durch den Konkurs von Firmen sowie durch den Überschuss von Arbeitern zustande kam, ist ein immer stärkeres Problem in dieser Region.

Das Institut für Beschäftigung der Republik Slowenien (weitere Institut) als eigenständige Juristisch-rechtliche Organisation schafft mit einer aktiven Arbeitspolitik, die sich auch mit Mitteln der sozialen Ressourcen Europas (weitere EES) mittfinanziert eine Verringerung der Problematik, indem Arbeitslosen mehr Beschäftigungsmöglichkeiten gegeben werden, sowie mit Weiterbildung und Umschulungsprogrammen, und verhindert so eine Langzeitarbeitslosigkeit und fördert aktiv neue Arbeitsplätze.

Das Hauptmerkmal liegt dabei beim im Ausbildungsprogramm als auch in Projekten für Arbeitslose.

Aufgrund dieser oben erwähnten Auflistung wird die Arbeit mit Arbeitslosen Personen entwicklungsfördernd orientiert, für einige Arbeitslose bedeutet aber die Arbeitslosigkeit eine neue Herausforderung, da die Situation von jeder Einzelperson abverlangt das Sie sich einen neuen Arbeitsplatz findet oder das ändern der Lebensgewohnheiten abverlangt.

Schlagworte: Arbeitslosigkeit, Institut für Beschäftigung der Republik Slowenien, aktive Arbeitspolitik, aktive politische Maßnahmen der Arbeitsförderung, Europäische sozial Fonds

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU	i
POVZETEK	ii
ZUSAMMENFASSUNG	iii
KAZALO	iv
1 UVOD	1
1.1 Namen in cilj diplomskega dela	1
1.2 Metode dela	1
1.3 Struktura diplomskega dela	2
2 PREDSTAVITEV ZAVODA	4
2.1 Splošen opis Zavoda – status Zavoda	4
2.2 Organiziranost in obseg storitev Zavoda	4
3 VIRI FINANCIRANJA, OBSEG IN STRUKTURA FINANČNIH SREDSTEV.....	6
4 ANALIZA KADROV	11
4.1 Število zaposlenih na Zavodu	11
4.2 Struktura zaposlenih po izobrazbi.....	13
4.3 Struktura zaposlenih po trajanju zaposlitve.....	15
5 BREZPOSELNOST	17
5.1 Opredelitev in merjenje brezposelnosti.....	17
5.1.1 Aktivno prebivalstvo	19
5.1.2 Delovno aktivno prebivalstvo.....	20
5.2 Status brezposelne osebe	20
5.3 Vrste brezposelnosti	21
5.3.1 Frikcijska brezposelnost.....	21
5.3.2 Strukturna brezposelnost	21
5.3.3 Ciklična brezposelnost.....	22
5.3.4 Prikrita (latentna) brezposelnost.....	22
5.4 Statistični podatki Zavoda OS Murska Sobota.....	23
5.5 Registrirana brezposelnost v Pomurski regiji	24
5.5.1 Strukturne značilnosti brezposelnih oseb v Pomurski regiji	28
5.5.1.1 Spolna in starostna struktura registrirano brezposelnih oseb.....	28
5.5.1.2 Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb	31
5.5.1.3 Stečajniki in trajni presežki	32
5.5.1.4 Struktura registrirano brezposelnih po trajanju brezposelnosti.....	32
6 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA	35
6.1 Opredelitev APZ	35
6.2 Strateški cilji programa APZ	35
6.3 Ukrepi APZ	36
6.3.1 Pomoč pri zaposlitvi in poklicno svetovanje	37
6.3.1.1 Poti do dela in zaposlitve	37
6.3.1.2 Klubi za iskanje zaposlitve	38

6.3.1.3 Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	39
6.3.1.4 Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	39
6.3.1.5 Usposabljanje za življenjsko uspešnost – UŽU.....	39
6.3.2 Izobraževanje in usposabljanje.....	40
6.3.2.1 Formalno izobraževanje.....	41
6.3.2.2 Projektno učenje za mlade – PUM	41
6.3.2.3 Institucionalno usposabljanje	42
6.3.2.4 Delovni preizkus	42
6.3.2.5 Nacionalna poklicna kvalifikacija – NPK.....	42
6.3.3 Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja	43
6.3.3.1 Pomoč pri samozaposlitvi.....	43
6.3.3.2 Povračilo prispevkov delodajalcem	43
6.3.4 Programi za povečanje socialne vključenosti.....	44
6.3.4.1 Javna dela	44
6.3.4.2 Subvencioniranje zaposlitev pri izvajanju pomoči na domu ter osebne asistence	45
7 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD – ESS	48
7.1 Predstavitev ESS.....	48
7.2 Prednostna področja ESS - operativni program razvoja človeških virov 2007–2013	48
7.3 Programi ESS v Zavodu OS Murska Sobota	49
7.3.1 Usposabljanje na delovnem mestu – UDM.....	50
7.3.2 Subvencije za samozaposlitev.....	50
7.3.3 Zaposli.me - Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb.....	51
7.3.4 Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas – KDC	51
7.3.5 Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb – DBO	52
8 PREVERITEV HIPOTEZ.....	53
9 ZAKLJUČEK.....	55
LITERATURA	57
VIRI	58
PRILOGE.....	59

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO SLIK

Slika 1 : Struktura prebivalstva glede na aktivnost.....	18

KAZALO GRAFIKONOV

Graf 1: Delež prihodkov v letu 2009 po namenih.....	6
Graf 2: Odhodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009.....	10
Graf 3: Število zaposlenih po Območnih službah (stanje 31.12.2008)	12
Graf 4: Število zaposlenih po Območnih službah (stanje 31.12.2009)	12
Graf 5: Izobrazbena struktura delavcev Zavoda (stanje 31.12.2008)	13
Graf 6: Izobrazbena struktura delavcev Zavoda (stanje 31.12.2009)	14
Graf 7: Število zaposlenih po trajanju zaposlitve na dan 31.12.2008.....	15
Graf 8: Število zaposlenih po trajanju zaposlitve na dan 31.12.2009.....	16
Graf 9: Struktura aktivnega prebivalstva v Pomurju.....	19
Graf 10: Gibanje največjega števila registrirano brezposelnih oseb s I. in II. stopnjo izobrazbe v letu 2009	24
Graf 11: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 1990–2009.....	25
Graf 12: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 2007 – 2009 (po mesecih)	26
Graf 13: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 1990-2009 (po uradih za delo).....	27
Graf 14: Starostna struktura registrirano brezposelnih oseb v Pomurju na dan 31.12.2009.....	30
Graf 15: Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, na dan 31.12.2009.....	31
Graf 16: Registrirano brezposelne osebe v Pomurju (po trajanju brezposelnosti), na dan 31.12.2009	33
Graf 17: Gibanje dolgotrajno brezposelnih oseb v obdobju od jan. 2009 – dec. 2009.....	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Prihodki za programe v letih 2008 in 2009.....	7
Tabela 2: Odhodki za programe v letih 2008 in 2009	8
Tabela 3: Prihodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009.....	9
Tabela 4: Odhodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009	10
Tabela 5: Značilne skupine brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 2007-2009	28
Tabela 6: Vključitve v posamezne aktivnosti	38
Tabela 7: Realizacija vključitev v ukrepe APZ za leto 2008 in leto 2009.....	46

KAZALO UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

APZ	Aktivna politika zaposlovanja
BDP	Bruto družbeni proizvod
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
OS	Območna služba
UE	Upravna enota
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Organigram notranje organiziranosti ZRSZ.....	59
Priloga 2: Zemljevid OS ZRSZ	60
Priloga 3: Organizacijska shema ZRSZ.....	61

1 UVOD

1.1 NAMEN IN CILJ DIPLOMSKEGA DELA

Rast zaposlenosti in zmanjševanje brezposelnosti je eden od temeljnih ciljev Zavoda, hkrati pa tudi eden najpomembnejših makroekonomskih ciljev za doseganje uravnoteženega socialno-ekonomskega razvoja Slovenije. Program dela Zavoda izhaja iz razvojno naravnanih strateških usmeritev, preko katerih uresničuje dolgoročne in letne cilje, kratkoročne cilje pa Zavodu narekuje tudi proračun RS.

Tako se je v letu 2009 na Zavod območne službe Murska Sobota prijavilo 11.094 brezposelnih, kar je za 3.892 oseb oz. skoraj 54 odstotkov več kot v letu 2008. Največji delež priliva brezposelnih oseb v letu 2009 predstavljajo izgube zaposlitev zaradi stečajev podjetij, prenehanja pogodb o zaposlitvah za določen čas in presežni delavci. Zelo se je povečalo število brezposelnih žensk, iskalcev zaposlitve starih nad 50 let in iskalcev zaposlitve brez strokovne izobrazbe. Da se brezposelnost ne bi še bolj povečala, je Zavod, ob tem, da pomaga delodajalcem pri reševanju problematike presežnih delavcev in učinkovitega posredovanja na prosta delovna mesta, usmerjen v motiviranje brezposelnih oseb za usposabljanje za deficitarna področja ter v pridobivanje in krepitev dela. Na podlagi tega pa razvija krajše programe usposabljanja brezposelnih, prilagojene aktualnim in bodočim kadrovskim potrebam.

Namen naloge je prikazati delovanje Zavoda, katerega sestavni in hkrati najpomembnejši del je zmanjševanje brezposelnosti.

Cilj naloge je predstaviti vsebinske ukrepe APZ, ki so namenjeni brezposelnim osebam, katerih rezultat je povečevanje zaposlenosti in zmanjševanje brezposelnosti. Rezultate bom prikazala s statistično metodo, kjer bom primerjala rezultate vključitev v ukrepe APZ iz leta 2009 in leta 2008. Podatke za primerjanje bom pridobila iz internih statističnih poročil.

1.2 METODE DELA

Pri pisanju diplomskega dela bom uporabila naslednje metode:

- Metodo deskripcije – postopek enotnega opisovanja dejstev, procesov in predmetov v naravi in družbi ter njihovih empiričnih potrjevanj odnosov in vezi, vendar brez znanstvenih razlag in pojasnjevanja;
- Metodo kompilacije – postopek povzemanja tujih izsledkov znanstvenoraziskovalnega dela oz. opazovanj, stališč, ugotovitev in spoznanj;

- Statistično metodo – analiziranje pojavov, ki nas obkrožajo, tako da z grafikoni in izračunanimi kazalniki odkrivamo njihove strukture, značilnosti in zakonitosti v posameznih časovnih presledkih ter vzročno-posledične povezanosti med njimi.

V pomoč mi bodo:

- Primarni viri – neposredni vpogled v delovanje organizacije preko interneta in v fizični obliki;
- Sekundarni viri – zakoni, drugi akti in literatura različnih avtorjev.

1.3 STRUKTURA DIPLOMSKEGA DELA

Diplomska naloga poleg uvoda in zaključka obsega še 7 temeljnih poglavij.

Drugo poglavje obsega splošen opis Zavoda, obseg njegovih storitev in temeljne cilje. Organiziranost Zavoda sem podrobneje prikazala na podlagi organigrama notranje organiziranosti Zavoda.

Tretje poglavje se nanaša na vire financiranja, obseg in strukturo finančnih sredstev; na kakšen način poteka financiranje delovanja Zavoda in koliko sredstev se namenja za izvajanje programov.

V četrtem poglavju sem predstavila analizo kadrov; število zaposlenih v Zavodu, strukturo zaposlenih po izobrazbi in po trajanju zaposlitve.

V petem poglavju sem opredelila pojem brezposelnosti in njene pojavne oblike. Temeljni poudarek je na registrirani brezposelnosti v Pomurski regiji in na strukturnih značilnostih brezposelnih oseb v omenjeni regiji.

Šesto poglavje predstavlja politiko zaposlovanja kot sredstvo za zniževanje dolgotrajne brezposelnosti, razvoj APZ, razloge za oblikovanje in uporabo le-teh ter predstavitev programov in ukrepov, ki prinašajo veliko pozitivnih učinkov vključenim brezposelnim osebam. To poglavje je v moji diplomski nalogi najbolj bistveno, saj so v njem podrobno predstavljeni ukrepi APZ, ki jih izvajamo na Zavodu in najbolj pripomorejo k zmanjševanju brezposelnosti oz. povečevanju zaposljivosti.

V sedmem poglavju je predstavljen ESS, njegova prednostna področja in programi ESS, ki se izvajajo na Zavodu in s sofinanciranjem v veliki meri pripomorejo k zmanjševanju brezposelnosti oz. povečevanju zaposljivosti.

V nalogi sem obravnavala naslednji hipotezi:

1. Največji delež registriranih brezposelnih oseb v Pomurski regiji predstavljajo dolgotrajno brezposelne osebe in brezposelne osebe brez strokovne izobrazbe (I.+II.), ki jih imenujemo težje zaposljive osebe. Ta delež je najbolj očiten ob koncu leta.
2. Da bi se število težje zaposljivih oseb zmanjšalo oz. bi se izboljšale njihove zaposlitvene možnosti, se morajo za to primerno usposobiti in/ali izobraziti (formalno in/ali neformalno). Edini dejavniki, ki lahko k temu pripomorejo, so ukrepi APZ, ki s svojimi programi usposobi brezposelne osebe in tako vpliva na znižanje deleža dolgotrajne brezposelnosti oz. na zmanjšanje strukturne brezposelnosti.

2 PREDSTAVITEV ZAVODA

2.1 SPLOŠEN OPIS ZAVODA – STATUS ZAVODA

Zavod kot samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda deluje enotno za celotno območje Slovenije. Temeljna dejavnost Zavoda je posredovanje zaposlitev in zaposlovanje brezposelnih oseb.

Neposredno in posredno prispeva k povečanju zaposlenosti prebivalstva v Sloveniji, zato:

- omogoča učinkovito in transparentno porabo sredstev, namenjenih izvajanju programa ukrepov APZ za tekoče leto;
- pospešuje in modernizira sodelovanje z delodajalci ter jim s svojo javno službo posredovanja zaposlitev omogoča nabor delovne sile iz uradne evidence brezposelnih oseb v RS;
- zagotavlja pravočasno in ustrezno priznavanje materialnih pravic uporabnikom javnih storitev ZRSZ;
- izvaja pomoč pri razvoju poklicne kariere uporabnikom storitev;
- razvija partnerstvo pri razvoju človeških virov;
- je primerljiv z najboljšimi in najučinkovitejšimi javnimi zavodi v EU;
- se aktivno zavzema za povečanje vseh vrst mobilnosti delovne sile v Sloveniji;
- v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve tvorno in aktivno prispeva k razvoju politike zaposlovanja v Sloveniji.

Uporabniki storitev Zavoda so brezposelne osebe, delodajalci, osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, strokovne institucije in izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji ter javnost (Vir: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev, 2010) .

2.2 ORGANIZIRANOST IN OBSEG STORITEV ZAVODA

Zavod je organiziran enotno za celotno območje Republike Slovenije. Svojo dejavnost izvaja na sedežu in na organizacijskih enotah. Osnovne organizacijske enote Zavoda so centralna služba in območne službe. Osnovne organizacijske enote so praviloma sestavljene iz manjših organizacijskih enot t.j. uradov za delo, ki teritorialno in funkcionalno zagotavljajo izvedbo dejavnosti zavoda.

Centralna služba in vodstvo Zavoda:

- razvijata strokovne doktrine dela;
- predpisujeta in vrednotita vse pripomočke za delo Zavoda (organizacijske predpise in navodila, notranje akte, priročnike, standarde in podobno);
- koordinirata poslovne funkcije;

➤ zagotavljata njihovo neposredno ter enotno uporabo za celotno državo. Centralna služba opravlja tudi analitično, informacijsko, pravno, kadrovsko, finančno, računovodsko, nadzorno, organizacijsko, materialno in razvojno podporo za delovanje območnih služb in uradov za delo oziroma neposredno izvaja posamezne dejavnosti na celotnem območju države.

Območne službe z uradi za delo na svojem območju strokovno in organizacijsko izvajajo osnovne poslovne funkcije Zavoda:

- zaposlovanje – zaposlovanje brezposelnih oseb, poslovanje z delodajalci, zaposlovanje tujcev, vezano na trg dela;
- poklicna orientacija;
- programi zaposlovanja;
- izvajanje pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti.

Poleg tega opravljajo dejavnost analitike, mednarodnih projektov, odnosov z javnostmi, vezanih na lokalno oziroma regionalno raven, ter nekaterih drugih dejavnosti, potrebnih za delovanje (Vir: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/organiziranost, 2010).

Območne službe razvijajo in sodelujejo pri razvoju politike in programov zaposlovanja z drugimi partnerji na svojem območju (delodajalci, sindikati, organi lokalnih skupnosti, strokovnimi institucijami, izvajalci programov zaposlovanja in podobno) za skupno realizacijo ciljev (glej Priloga 1).

Območna služba teritorialno obsega eno ali več upravnih enot. Območne službe so: OS Celje, OS Koper, OS Kranj, OS Ljubljana, OS Maribor, OS Murska Sobota, OS Nova Gorica, OS Novo Mesto, OS Ptuj, OS Trbovlje, OS Velenje.

Posluje lahko neposredno ali preko uradov za delo, če se tako uporabnikom storitev Zavoda zagotavlja lažja dostopnost. Zavod ima v svoji sestavi 59 uradov za delo (glej Priloga 2 in Priloga 3).

Preko uradov za delo območna služba obvezno zagotavlja naslednje naloge:

- informiranje uporabnikov storitev Zavoda za stik z javnostmi za lokalno raven;
- prijavo in odjavo iz uradnih evidenc Zavoda;
- izdelavo zaposlitvenega načrta;
- sodelovanje z delodajalci in socialnimi partnerji na lokalni ravni;
- posredovanje zaposlitve in dela;
- zaposlitveno in poklicno svetovanje;
- napotovanje v programe zaposlovanja;
- sprejemanje vlog in zahtevkov uporabnikom storitev (Statut ZRSZ, 49. člen).

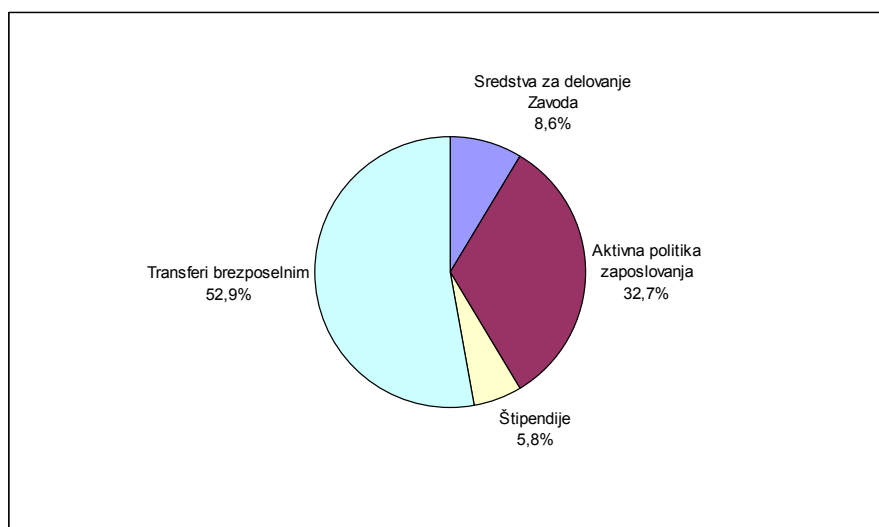
3 VIRI FINANCIRANJA, OBSEG IN STRUKTURA FINANČNIH SREDSTEV

Financiranje dejavnosti, ki jo izvaja Zavod, opredeljuje 60. člen Zakona. Viri financiranja za denarna nadomestila, denarno pomoč in druge transfere nezaposlenim se zagotavljajo delno iz naslova prispevkov delojemalcev in delodajalcev od izplačanih plač, delno pa iz drugih virov Proračuna RS. Višina prispevne stopnje za zaposlovanje ostaja v primerjavi s preteklimi leti nespremenjena. Realizirana sredstva, zbrana na podlagi prispevne stopnje, so v letu 2009 znašala 28.598.048 EUR oz. 14,9 % sredstev, potrebnih za zagotovitev pravic iz zavarovanja za čas brezposelnosti.

Proračunsko financiranje je v letu 2009 potekalo na osnovi naslednjih podlag:

- Sprejet Rebalans Proračuna RS za leto 2009 (Ur. list RS, št. 26/2009);
- Zakon o javnih financah (Ur. list RS, št. 79/1999, 124/2000, 79/2001, 30/2002, 56/2002, 109/2008);
- Zakon o izvrševanju proračuna RS za leti 2008 in 2009 s spremembami (ZIPRS0809) – (Ur. list RS, št. 114/2007, 26/2009);
- Zakon o računovodstvu (Ur. list RS, št. 23/1999, 30/2002);
- Pravilnik o postopkih za izvrševanje Proračuna Republike Slovenije s spremembami (Ur. list RS, št. 50/2007, 61/2008);
- Pravilnik o zaključku izvrševanja državnega in občinskih proračunov za leto 2009 (Ur. list RS, št. 81/2009, 88/2009);
- Drugi zakonski in podzakonski predpisi in navodila na področju financiranja javnih služb in razvojnih programov.

Graf 1: Delež prihodkov v letu 2009 po namenih

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Sredstva za financiranje ukrepov, aktivnosti in pod-aktivnosti, ki jih izvaja Zavod, so opremljena na podlagi pogodbenih razmerij z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve.

Za varstvo brezposelnih oseb, za izvajanje programov APZ in za štipendije so bila iz sredstev državnega proračuna za leto 2009 in evropskih sredstev realizirana sredstva v višini 332.412.046 EUR. Realizacija porabljenih sredstev, ki so bila evidentirana prav tako skladno z omenjenim načelom, pa je znašala 333.373.487 EUR.

Tabela 1: Prihodki za programe v letih 2008 in 2009

VRSTA PRIHODKOV	Leto 2008 v EUR	Leto 2009 v EUR	Indeks 2009/2008
Prenos presežkov iz preteklega leta	68.187	6.938	10,2
Proračun tekočega leta	220.328.123	332.412.046	150,9
Prihodki - Skupaj	220.396.310	332.418.984	150,8

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Prihodki iz proračuna za leto 2009 so bili v primerjavi z letom 2008 višji za 50,9%. Skupna realizacija leta 2009 vključno s presežki preteklega leta je bila 50,8% višja kot v letu 2008.

Tabela 2: Odhodki za programe v letih 2008 in 2009

Vrsta odhodkov	Leto 2008		Leto 2009		INDEKS
	v EUR	Delež %	v EUR	Delež %	2009/2008
Trg dela in delovni pogoji	142.185.829	64,2	312.262.227	93,7	219,6
Urejanje sistema zap. in brezposelnosti:	45.991	0,0	47.274	0,0	102,8
Koncesije na področju zaposlovanja	45.991	0,0	47.274	0,0	102,8
Varstvo brezposelnih:	99.705.644	45,0	192.418.230	57,7	193,0
Transferji brezposelnim skupaj:	99.705.644	45,0	191.905.870	57,6	192,5
Denarna nadomestila	99.126.060	44,8	91.628.636	57,5	193,3
Denarna pomoč	437.976	0,2	80.676	0,0	18,4
Drugi transferji brezposelnim	141.608	0,1	196.558	0,1	138,8
Posebni dodatek za socialno ogrožene	0	0,0	512.360	0,2	0,0
AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA:	42.434.194	19,2	119.796.723	35,9	282,3
Priprava brezposelnih na zaposlitev	2.394.827	1,1	3.566.559	1,1	148,9
Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev	6.391.557	2,9	20.433.435	6,1	319,7
Spodbude za zaposlitev brezposelnih oseb	17.992.452	8,1	20.014.618	6,0	111,2
Lastna udeležba – Ukrep 2.1 ESS	918.979	0,4	0	0,0	0,0
ESS – Sredstva EU za ukrep 2.1	2.756.933	1,2	0	0,0	0,0
Pospeševanje zaposlovanja invalidnih oseb	0	0,0	19.800	0,0	0,0
Zaposlitvena rehabilitacija invalidov	0	0,0	0	0,0	0,0
Lastna udeležba – Ukrep 2.2. ESS	468.601	0,2	0	0,0	0,0
ESS – Sredstva za ukrep 2.2 ESS	1.405.603	0,6	0	0,0	0,0
Spodbude delodajalcem za odpiranje novih DM	5.058.240	2,3	5.885.346	1,8	116,4
Delno subvencioniranje polnega del. časa	0	0,0	25.456.995	7,6	0,0
Delno povračilo nadomestila plače	0	0,0	6.749.996	2,0	0,0
Lastna udeležba – Ukrep 2.4. ESS	1.122.151	0,5	561.375	0,2	50,0
ESS – sredstva za ukrep 2.4. ESS	3.366.451	1,5	1.684.125	0,5	50,0
ESS OP – Razvoj zaposlitvenih možnosti	0	0,0	13.937.512	4,2	0,0
SU – ESS OP – Razvoj zaposlitvenih možnosti	0	0,0	2.459.561	0,7	0,0
ESS OP – Sredstva EU za ukrep 3.2.4., 3.2.3, IN 4.1.3.	474.470	0,2	14.653.091	4,4	0,0

SU – Sredstva EU za ukrep 3.2.4, 3.2.3. in 4.1.3.	83.730	0,0	2.585.839	0,8	0,0
ESS OP – Enake možnosti in socialna vključenost	0	0,0	1.436.050	0,4	0,0
SU – ESS OP – Enake možnosti in soc. vključenost	0	0,0		0,1	0,0
ESS OP – Reforma institucij ESS	0	0,0	253.421	0,0	0,0
SU – ESS OP – Reforma institucij ESS	0	0,0	14.850	0,0	0,0
IZOBRAŽEVANJE	79.173.909	35,8	21.111.260	6,3	26,7
Pomoči šolajočim:	79.173.909	35,8	21.111.260	6,3	26,7
Republiške štipendije	79.173.909	35,8	21.111.260	6,3	26,7
Skupna porabljena sredstva za programe	221.359.738	100,0	333.373.487	100,0	150,6

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Tudi sredstva za financiranje strokovnih nalog in delovanja Zavoda so bila za leto 2009 opredeljena na podlagi razmerij Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Realizirana so bila v višini 30.768.115 EUR. Poleg tega so bili realizirani tudi neproračunski prihodki v višini 1.956.983 EUR. V slednjih so vključeni prihodki, realizirani na osnovi projektov, prihodki, realizirani na osnovi različnih zakonskih osnov, prihodki, doseženi s prodajo blaga in storitev na trgu idr. Skupna realizacija je tako znašala 32.725.098 EUR.

Tabela 3: Prihodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009

VRSTA PRIHODKOV	Leto 2008 v		Leto 2009 v		Indeks 2009/2008
	EUR	%	EUR	%	
Sredstva proračuna tekočega leta	29.185.428	96,2	30.768.115	94,0	105,4
Drugi prihodki	1.140.910	3,8	1.956.983	6,0	171,5
Prihodki - Skupaj	30.326.338	100,0	32.725.098	100,0	107,9

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Poraba sredstev za financiranje strokovnih nalog in delovanja Zavoda je znašala 32.454.368 EUR. Največji delež porabljenih sredstev predstavljajo stroški dela zaposlenih, ki so znašali 23.094.043 EUR, materialni stroški pa so bili realizirani v višini 7.360.325 EUR.

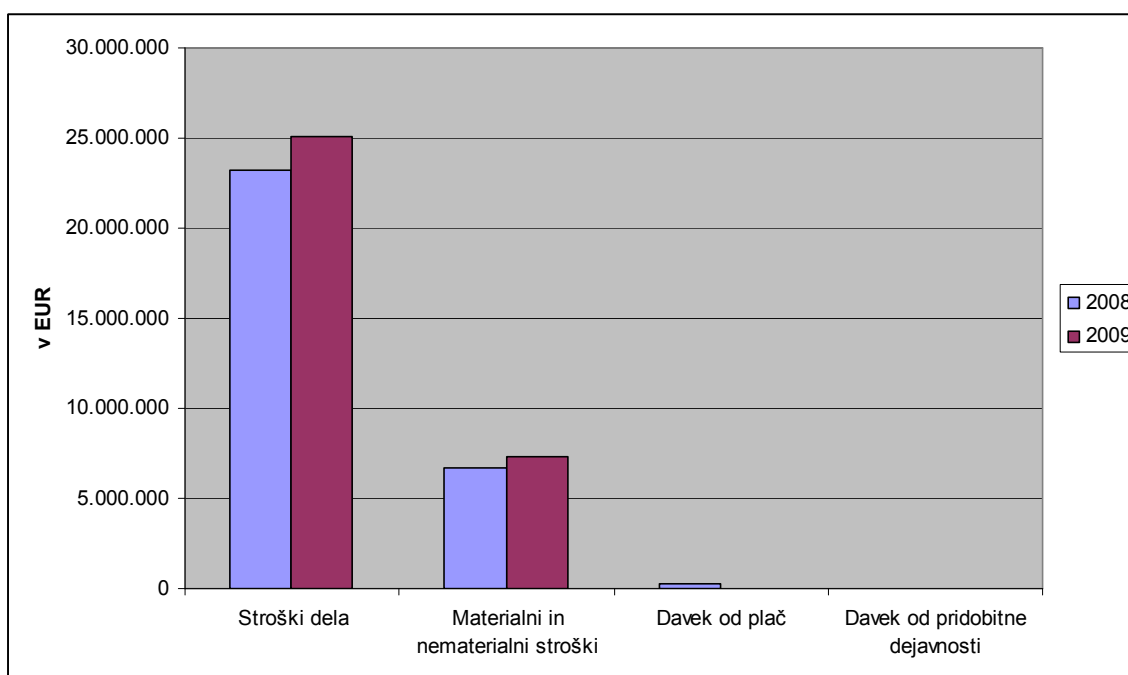
Tabela 4: Odhodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009

VRSTA PRIHODKOV	Leto 2008 v		Leto 2009 v		Indeks
	EUR	%	EUR	%	2009/2008
Stroški dela	23.171.492	76,7	25.094.043	77,3	108,3
Materialni in nematerialni stroški	6.737.590	22,3	7.351.347	22,7	109,1
Davek od plač	303.723	1,0	0	0,0	0,0
Davek od pridobitne dejavnosti	6.513	0,0	8.978	0,0	137,8
Odhodki - Skupaj	30.219.318	100,0	32.454.368	100,0	107,4

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Iz navedenega izhaja, da so za leto 2009 prihodki presegali odhodke, t. j. realiziran je bil pozitiven poslovni izid v višini 270.730 EUR.

Graf 2: Odhodki za delovanje Zavoda v letih 2008 in 2009

Vir: http://www.ess.gov.si/files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf, 2009

Na podlagi različnih virov so bila realizirana tudi sredstva za investicijske transfere v vrednosti 1.425.044 EUR. Vlaganja v poslovne prostore in opremo so znašala 752.922 EUR, realizacija v modernizacijo informacijskega sistema pa 672.122 EUR (ZRSZ, Letno poročilo 2009).

4 ANALIZA KADROV

Pri obravnavni poslovnih rezultatov vsake organizacije je potrebno upoštevati številne segmente, ki zagotavljajo njen obstoj, dejavnost – proizvodni ali storitveni proces, kakor tudi družbene razmere. Med vsemi tremi sestavnimi deli pa je najpomembnejša vloga, vloga človeka, kot ga v delovni sferi obče lahko poimenujemo: delavec, uslužbenec, zaposlen ali v zadnjem času tudi kot človeški vir.

Glede na to, da je Zavod razkropljen po celi Sloveniji, imamo opravka z ljudmi, ki živijo na različnih področjih Slovenije. Zaposleni opravljajo dela, po navodilih svojih nadrejenih, po pravilnikih, predpisih, zakonih. Vsak dan pa se srečujejo z različnimi problemi, ki jih imajo njihovi uporabniki. Najbolj pomembno pri tem je, da takšno delo opravljamo s srcem, z občutkom za sočloveka, za vse tisto kar nosi v svoji notranjosti, da takšnega dela ne jemljemo zgolj kot obveznost, temveč kot radost ustvarjanja in izražanja sebe.

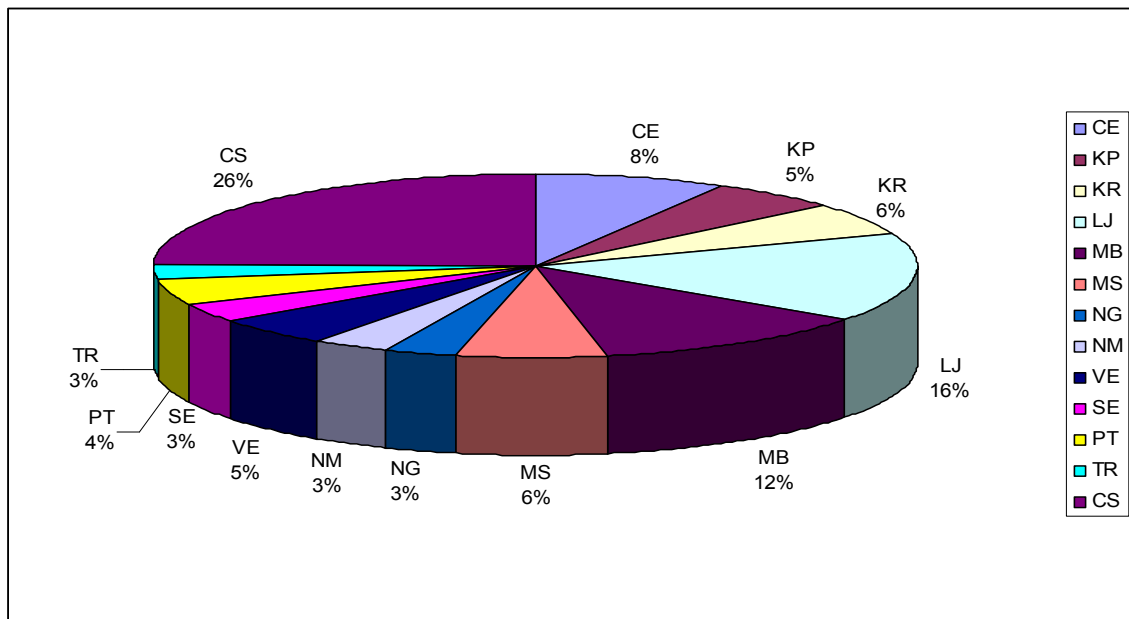
V tem poglavju dajem poudarek zaposlenim na Zavodu.

4.1 ŠTEVILO ZAPOSLENIH NA ZAVODU

Kot že omenjeno v prejšnjem poglavju, imamo na področju Slovenije 12 območnih služb. Ločijo se po velikosti, kar je tudi razlog za različno število zaposlenih v posamezni območni službi.

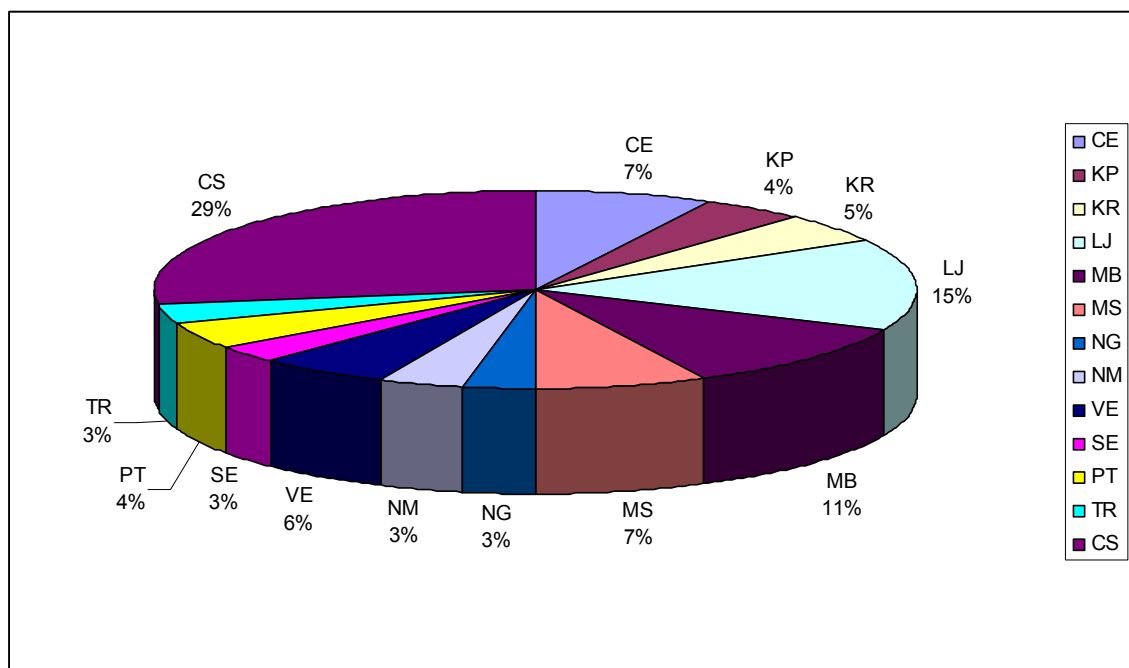
Spodnji podatki kažejo odstotek števila zaposlenih na območnih službah na dan 31.12.2008 in 31.12.2009. Graf vključuje zaposlene, ki imajo sklenjeno delovno razmerje za določen in nedoločen čas, zaposlene, ki opravljajo projektno delo, in zaposlene zaradi povečanega obsega dela. Vključeni so tudi zaposleni, ki nadomeščajo odsotne delavce zaradi porodniške in daljše bolniške, ter zaposlene s skrajšanim delovnim časom.

Graf 3: Število zaposlenih po Območnih službah (stanje 31.12.2008)

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

Graf 4: Število zaposlenih po Območnih službah (stanje 31.12.2009)

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

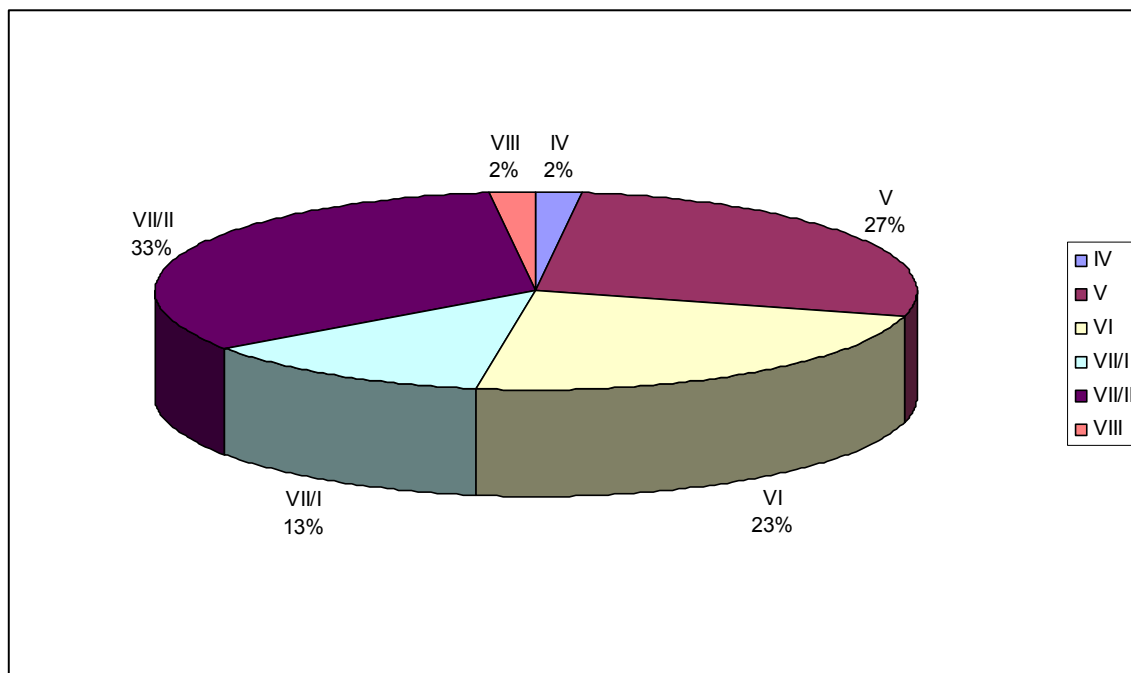
Število zaposlenih po posameznih območnih službah je odvisno od števila evidentiranih brezposelnih oseb. Tako lahko vidimo, da se je v primerjavi z letom 2008 v letu 2009 število zaposlenih najbolj povečalo na Območni službi Murska Sobota, kar je posledica povečanja števila brezposelnih oseb v Pomurski regiji.

4.2 STRUKTURA ZAPOSLENIH PO IZOBRAZBI

Naslednji graf vključuje vse redno zaposlene za določen čas, nedoločen čas, zaposlene začasno odsotnih delavcev zaradi porodniške ali daljše bolniške, zaposlene prek projektov, zaposlene zaradi povečanega obsega dela in zaposlene, ki delajo s skrajšanim delovnim časom in sicer po stopnji izobrazbe.

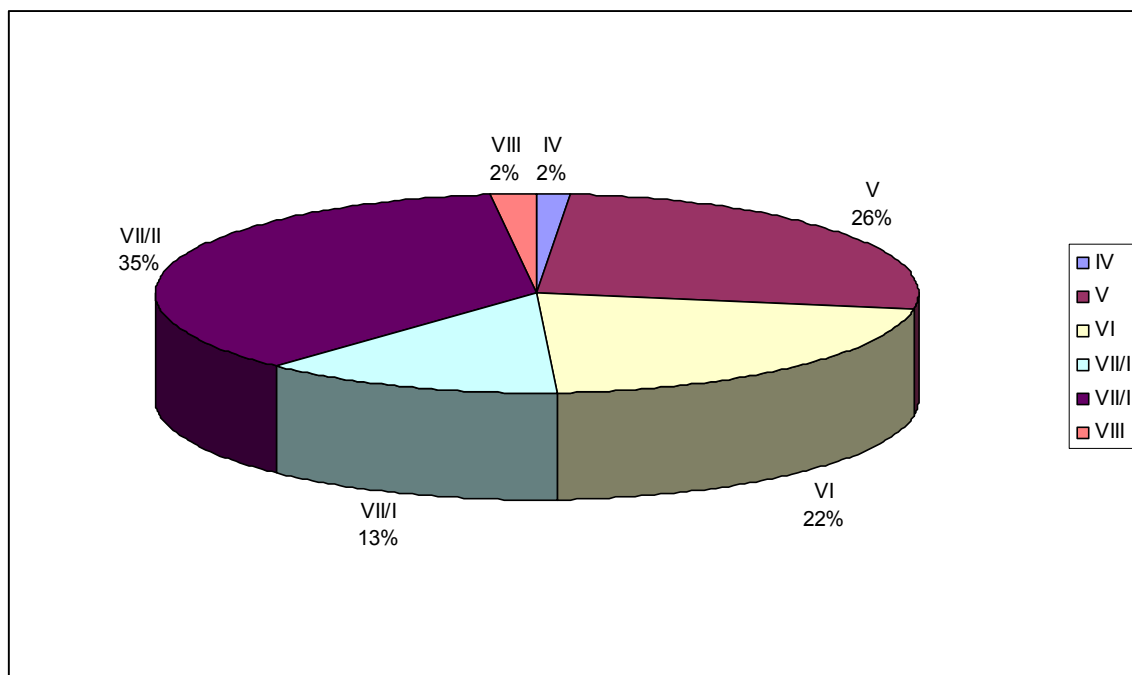
Prikazani podatki so podatki zbrani na dan 31.12.2008 in na dan 31.12.2009.

Graf 5: Izobrazbena struktura delavcev Zavoda (stanje 31.12.2008)

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

Graf 6: Izobrazbena struktura delavcev Zavoda (stanje 31.12.2009)

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

Kot lahko preberemo iz grafa, imamo največ zaposlenih na Zavodu z VII/II in V. stopnjo izobrazbe. Zaposlene z VII/II stopnjo izobrazbe najdemo na delovnih mestih, ki so ključnega pomena pri zmanjševanju brezposelnosti. Zaposleni s tako stopnjo izobrazbe opravljajo zelo zahtevna dela, dela, ki so v vlogi svetovalca zaposlitve.

Sledi jim V. stopnja izobrazbe. To so delavci, katerih dela so prav tako zelo pomembna. Najdemo jih v prijavnih službah, kjer opravljajo dela vpisa brezposelne osebe v evidenco brezposelnih oseb, delajo tudi kot računovodski delavci na področju APZ, na področjih administracije, ...

Naslednja skupina so zaposleni s VI. stopnjo izobrazbe. Med svetovalci zaposlitve lahko najdemo tudi zaposlene s VI. stopnjo izobrazbe, to so zaposleni, ki imajo za sabo že kar precej delovne dobe. Nekatere najdemo tudi na programih APZ.

Zaposlene s VII/I stopnjo izobrazbe predstavljajo samostojni svetovalci na programih APZ. Skrbijo za vključevanje oseb v različne ukrepe APZ, opravka imajo tudi z delodajalci, kateri zaposlujejo brezposelne osebe prek ukrepov APZ.

Sledijo zaposleni s VIII. stopnjo izobrazbe. Sem spadajo vodilni zaposleni na področju centralne službe in tudi območnih služb, vodje uradov, koordinatorji.

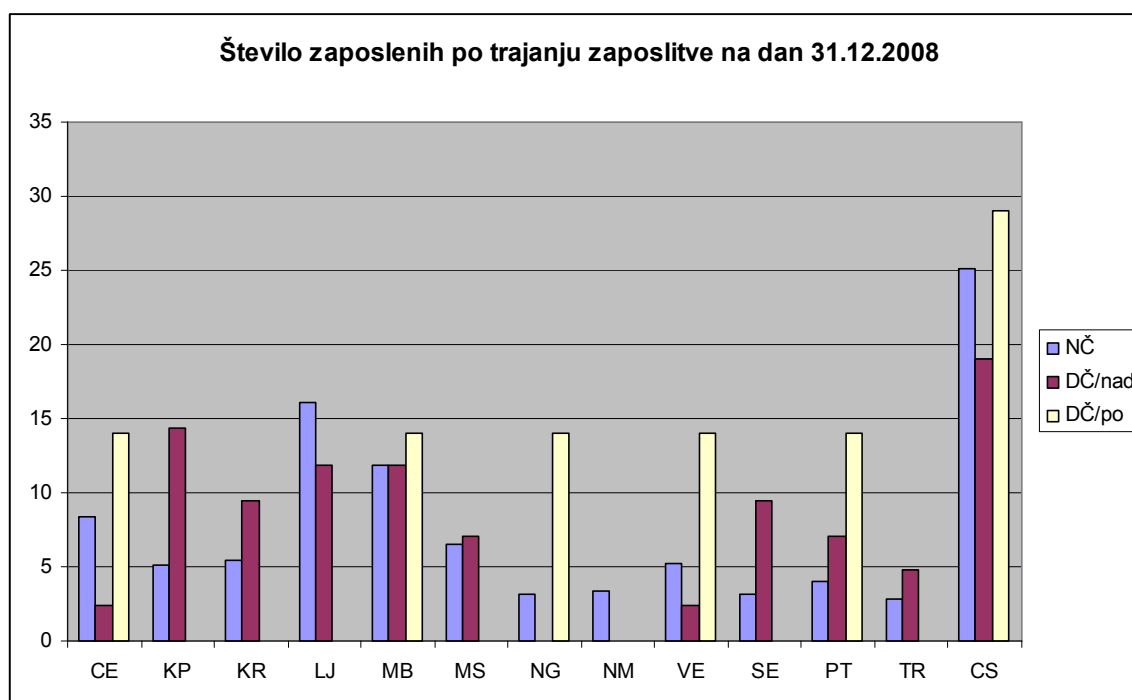
Najmanjši delež zaposlenih pa predstavljajo zaposleni s IV. stopnjo izobrazbe. V to skupino spadajo predvsem hišniki, kurirji in telefonisti.

4.3 STRUKTURA ZAPOSLENIH PO TRAJANJU ZAPOSLOTITVE

Spodnji tabeli nam prikazujeta odstotek števila zaposlenih po trajanju zaposlitve na dan 31.12.2008 in na dan 31.12.2009.

Prikazuje nam sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas, sklenjeno delovno razmerje za določen čas – nadomeščanje porodniške ali daljše bolniške odsotnosti in sklenjeno delovno razmerje za določen čas – povečan obseg dela.

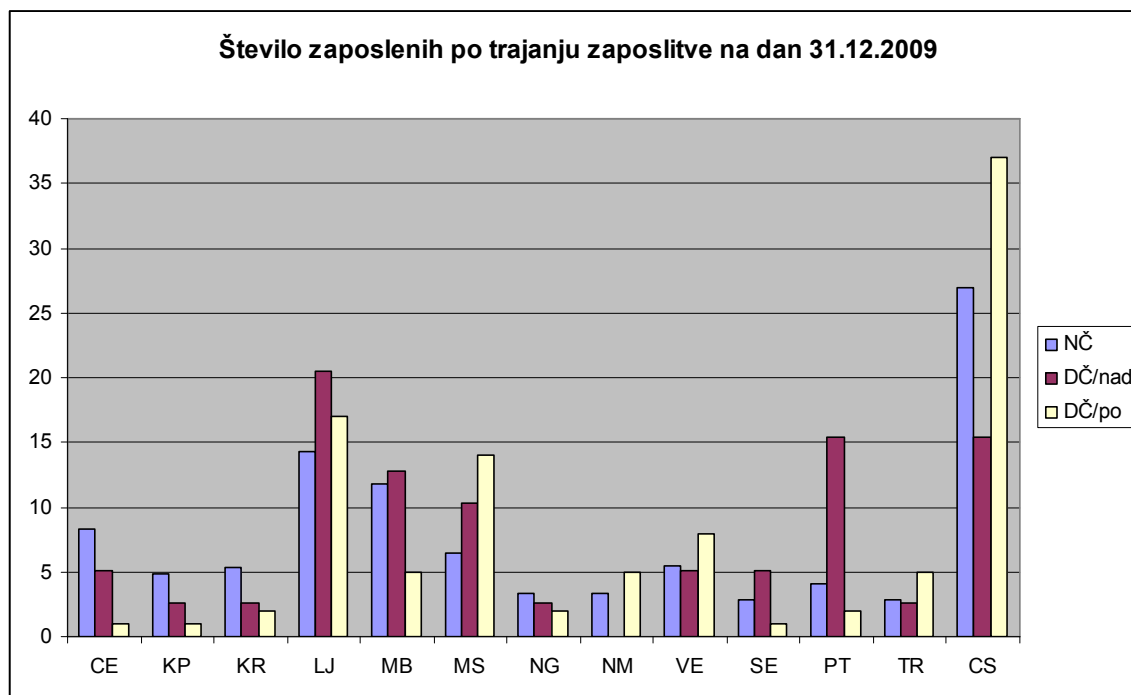
Graf 7: Število zaposlenih po trajanju zaposlitve na dan 31.12.2008

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

Graf 8: Število zaposlenih po trajanju zaposlitve na dan 31.12.2009

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca

Iz zgornjih podatkov lahko vidimo, da je v letu 2009 Območna služba Murska Sobota nasproti letu 2008 precej povečala zaposlitveni kader, kar je bila posledica nenadnega povečanja brezposelnosti. Obseg dela se je zelo povečal in potreba po zaposlitvi po dodatnih delavcih je bila nujna.

5 BREZPOSELNOST

5.1 OPREDELITEV IN MERJENJE BREZPOSELNOSTI

Eden največjih problemov današnjega gospodarstva, poleg inflacije, je brezposelnost, ki povzroča tako ekonomske kot tudi politične probleme. Z ekonomskega vidika je brezposelnost nezaželena zato, ker je dejanski BDP manjši od potencialnega.

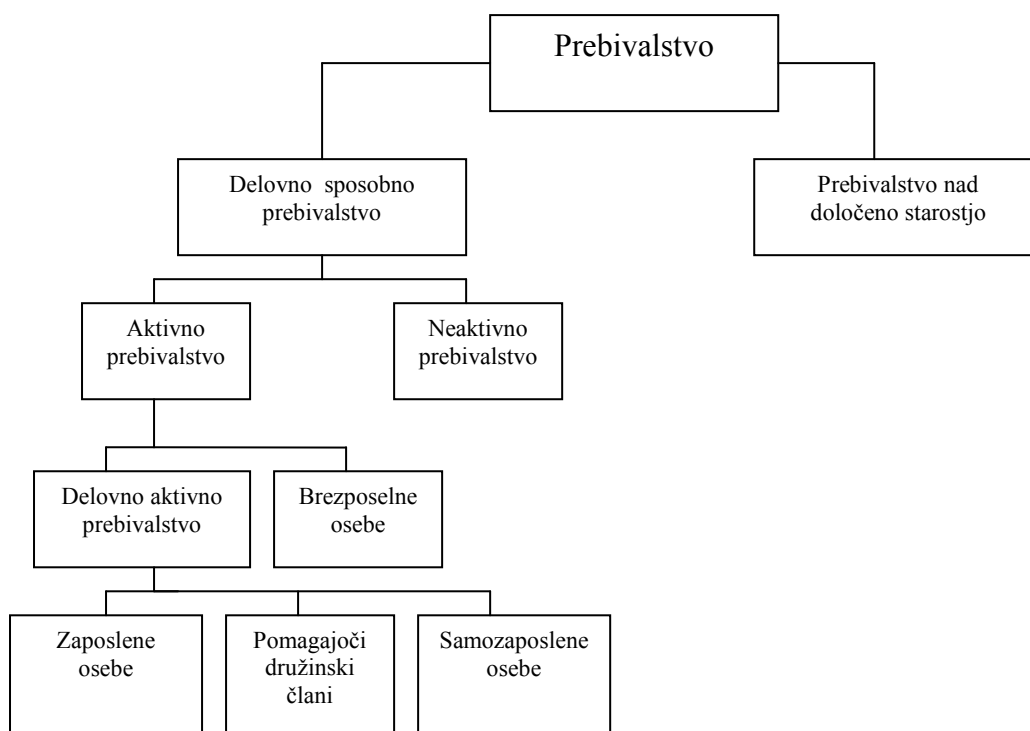
Brezposelnost pa povzroča tudi psihološke probleme kot so depresivnost, občutek odvečnosti, agresivnosti, stresno počutje, ki običajno vodijo do socialnih problemov. Ima pa tudi politično komponento, saj si bo vlada, katera dopušča visoko stopnjo brezposelnosti težko pridobila naklonjenost ljudi, ki bi jo volili (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 161).

Pričakovanja brezposelnih ob prijavi na Zavod so kratkoročna in dolgoročna, odvisna od starosti in pravnega statusa iskalca zaposlitve. Iskalci prve zaposlitve pričakujejo možnost za opravljanje pripravništva in zdravstveno zavarovanje. Delavci, ki so bili že zaposleni, uveljavljajo denarne pravice.

Ob prijavi je večina brezposelnih zaskrbljena, vendar dokaj optimistična. S trajanjem čakalne dobe pričakovanja upadajo. Večje spremembe se pokažejo približno po enem letu. Spočetka so se brezposelni pripravljani zaposliti le v svojem poklicu, kasneje bi sprejeli kakršno koli delo. Ljudje postajajo obupani in jezni ali malodušni, pasivni in vdani v usodo. Denarna stiska raste iz dneva v dan, pojavlja se strah za preživetje (Velikonja, Izobraževanje brezposelnih, Zbornik II, 1993, str. 351).

Pri merjenju brezposelnosti moramo najprej opredeliti kdo sploh je brezposelna oseba. To lahko nazorno prikažemo s sliko strukture prebivalstva glede na aktivnost.

Slika 1 : Struktura prebivalstva glede na aktivnost

Vir: Domadenik, 1994, str. 309

Aktivno prebivalstvo dobimo tako, da od celotnega prebivalstva odštejemo neaktivno prebivalstvo.

AKTIVNO PREBIVALSTVO = ZAPOSLENI + NEZAPOSLENI

Med aktivno prebivalstvo oz. delovni kontingent spadajo:

- Moški v starosti 15 – 64 let;
- Ženske v starosti 15 – 59 let.

Zaposleni so tisti, ki opravljajo kakršnokoli plačano delo ne glede na to, ali trenutno delajo ali pa koristijo dopust, so na bolniški ali začasno ne delajo zaradi stavk. V Sloveniji bi v to kategorijo uvrstili tiste, ki so zaposleni za nedoločen ali določen čas in so registrirani za Zavodu kot zaposleni.

Nezaposleni so tisti, ki nimajo zaposlitve, vendar so aktivni iskalci zaposlitve. V Sloveniji so take osebe prijavljene na Zavodu in se vodijo v evidenci brezposelnih oseb. Neprijavljeni nezaposleni v Sloveniji niso zajeti med nezaposlene, zato je lahko ta kategorija pri nas manjša od dejanskega števila nezaposlenih.

Neaktivno oz. vzdrževano prebivalstvo pa sestavljajo šolajoča se mladina, upokojenci, gospodinje, dolgotrajno bolni ljudje, ki so nesposobni za delo, ter ljudje, ki ne marajo delati (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 161).

Stopnjo brezposelnosti izračunamo tako, da število brezposelnih v nekem trenutku delimo s številom aktivnega prebivalstva (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 162).

$$\text{STOPNJA BREZPOSELNOSTI} = \frac{\text{NEZAPOSLENI}}{\text{AKTIVNO PREBIVALSTVO}} * 100$$

5.1.1 Aktivno prebivalstvo

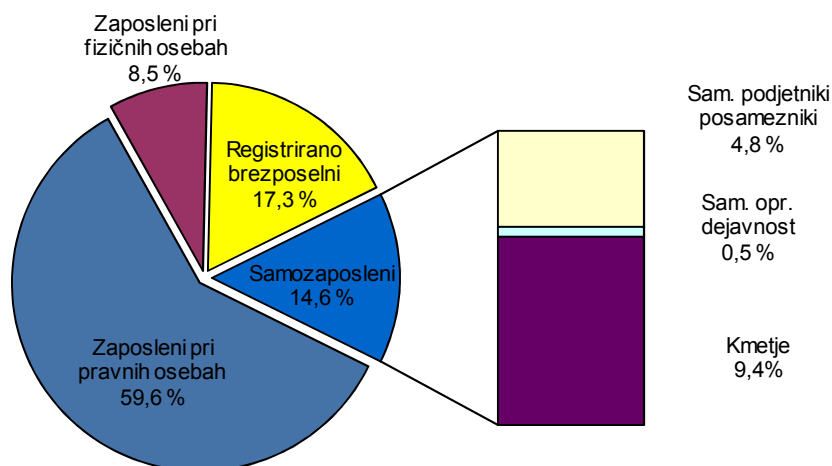
Podatke o aktivnem prebivalstvu zbira in objavlja Statistični urad Republike Slovenije. Med aktivno prebivalstvo vključujemo:

- delovno aktivne prebivalce;
- registrirano brezposelne osebe.

Aktivno prebivalstvo v Pomurju predstavlja 5,4 % aktivnega prebivalstva Slovenije. Ob koncu leta 2009 je bilo v Pomurju aktivnih 50.365 prebivalcev. Glede na december leta 2008 se je število aktivnega prebivalstva povečalo za 0,7% oz. 361 oseb. V povprečju je bilo v letu 2009 aktivnih 50.254 prebivalcev oz. 0,1% več kot leto prej.

Število aktivnih prebivalcev se je v primerjavi z letom 2008 povečalo na območju urada za delo Gornja Radgona (za 2,9% oz. 230 oseb) in Lendava (za 5,6% oz. 477 oseb) ter znižalo na območju urada za delo Ljutomer (za 1,0% oz. 72 oseb) in Murska Sobota (za 1,0% oz. 274 oseb).

Graf 9: Struktura aktivnega prebivalstva v Pomurju (povprečje 2009)

Vir: ZRSZ. OS Murska Sobota, Letno poročilo 2009, str. 9

5.1.2 Delovno aktivno prebivalstvo

Med delovno aktivno prebivalstvo uvrščamo:

- zaposleni pri pravnih osebah;
- zaposlene pri fizičnih osebah;
- samozaposlene, katere delimo na:
  - samostojni podjetniki posamezniki;
  - osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost;
  - kmetje.

V letu 2009 se je zaradi gospodarske krize število delovno aktivnih prebivalcev v primerjavi s predhodnim letom močno zmanjšalo. Največ sta k temu prispevala stečaja dveh velikih podjetij – Mure in Pomurke. Decembra 2009 je bilo v Prekmurju 39.227 delovno aktivnih prebivalcev, kar je 3.528 oseb ali 8,3% manj kot decembra 2008. Število se je zmanjšalo na območju vseh štirih uradov za delo. V Gornji Radgoni za 2,2% oz. 157 oseb, v Lendavi za 5,0% oz. 344 oseb, v Ljutomeru za 8,8% oz. 557 oseb in v Murski Soboti za 10,9% oz. 2.470 oseb. V povprečju je bilo v letu 2009 v Pomurju delovno aktivnih 41.542 oseb oz. 3,9% manj kot leto prej.

Struktura delovno aktivnega prebivalstva je bila decembra 2009 sledeča:

- 27.834 ali 70,9% zaposlenih pri pravnih osebah;
- 3.956 ali 10,1% zaposlenih pri fizičnih osebah;
- 7.437 ali 19,0% samozaposlenih oseb.

V podskupinah samozaposlenih oseb je bilo konec leta 2009 zaposlenih:

- 2.444 samostojnih podjetnikov posameznikov,
- 264 oseb, ki opravljajo poklicno dejavnost,
- 4.729 kmetov (ZRSZ, OS Murska Sobota, Letno poročilo 2009, str. 9 - 10).

5.2 STATUS BREZPOSELNE OSEBE

Po Zakonu o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS 107/2006, 63/2007) se za brezposelno osebo štejejo naslednje skupine oseb:

- oseba, ki ni v delovnem razmerju;
- samozaposlena oseba, katere dobiček iz dejavnosti ni presegal zneska zjamčenega nadomestila plače;
- lastnik, zakupnik, najemnik ali drug uporabnik kmetijskega ali gozdnega zemljišča s katastrskim dohodkom do višine, ki je določena kot podlaga za vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
- oseba, ki ni upokojenec, študent, dijak, vajenec, udeleženec izobraževanja odraslih, mlajši od 26 let ali udeleženec izobraževanja v skladu s 53.b členom tega zakona

ter udeleženec programov usposabljanja na delovnem mestu na podlagi ukrepov aktivne politike zaposlovanja iz 50. člena tega zakona.

Oseba pa mora biti:

- zmožna za delo,
- prijavljena pri Zavodu,
- na razpolago za zaposlitev in
- aktivni iskalec zaposlitve.

5.3 VRSTE BREZPOSELNOSTI

5.3.1 Frikcijska brezposelnost

Frikcijska brezposelnost največkrat traja kratko obdobje in je posledica časovnega razmika med začetkom iskanja zaposlitve do pridobitve le-te. Značilna je predvsem za prebivalce, ki se pogosto selijo in za šolajočo se mladino, ki je končala šolanje ter iščejo primerno zaposlitev.

Na frikcijsko brezposelnost vplivajo različni dejavniki, kot so ekonomske razmere, učinkovitost trga dela, obseg pravic iz zavarovanja za primer brezposelnosti, zlasti pa pretok informacij o prostih delovnih mestih in o iskalcih zaposlitve (Ehrenberg in Smith, 2003, str. 509-516).

Ta oblika brezposelnosti se pojavlja zaradi stalne menjave zaposlitve prebivalstva, ki je normalno zaposleno. Takšna zaposlitev je samo začasna, kratkotrajna, traja lahko od enega dneva do nekaj mesecev in predstavlja samo obdobje med dvema stalnima zaposlitvama. Ker je plod lastnih odločitev ljudi o menjavi delovnih mest, ni vezana na razmere v gospodarstvu, temveč je prostovoljna brezposelnost. Frikcijsko brezposelnost srečamo v vsakem gospodarstvu, ki je na ravni polne zaposlenosti delovne sile. (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 166).

5.3.2 Strukturna brezposelnost

Strukturna brezposelnost pomeni neskladje med ponudbo in povpraševanjem, pojavljajo se presežki enim in primanjkuje drugih poklicev. Gre za neustrezno pokritost brezposelnosti s prostimi delovnimi mesti zaradi neskladij » v poklicih, stopnji izobrazbe oz. usposobljenosti in v regionalni razporeditvi delovnih mest oz. iskalcev zaposlitve (Ignjatovič, 2002, str. 14). In taka brezposelnost lahko vodi v dolgotrajno brezposelnost in tako lahko prizadene cele generacije ljudi.

Do strukturne brezposelnosti prihaja zaradi gospodarskega razvoja, ko nekateri sektorji oz. panoge hitro rastejo, druge pa nazadujejo, s tehnološkim razvojem pa se pojavljajo tudi povsem nove panoge. V zadnjih desetletjih se je zaradi razvoja računalništva in informacijske tehnologije na primer zelo povečalo povpraševanje po programerjih in

drugih računalniških strokovnjakih, sistemskih informatikih in podobno. Zaradi zmanjšanja deleža industrije v BDP pa je močno upadalo povpraševanje po nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcih. Zaradi odvisnosti od dolgoročnejših sektorskih sprememb proizvodnje bi strukturno brezposelnost lahko imenovali tudi sektorska brezposelnost (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 166).

5.3.3 Ciklična brezposelnost

Ciklična brezposelnost se pojavi občasno zaradi cikličnih nihanj gospodarstva. Sem spadajo osebe, ki so brez službe, ker se gospodarstvo nahaja v recesiji oz. je proizvodnja pod svojo maksimalno ravno. O ciklični brezposelnosti govorimo, kadar je skupno povpraševanje po delu nizko, kadar skupna poraba ter izdatki padajo in praktično povsod narašča brezposelnost. Ciklična brezposelnost se kaže, ko zaposlenost pada kot posledica neravnovesja med ponudbo in povpraševanjem (Samuelson, Nordhaus, 1992, str. 576 – 577).

Je posledica nezadostnega povpraševanja na trgu dela oz. gospodarskih gibanj. Obliki gospodarskih gibanj sta recesija in konjunktura. V času konjunktura je brezposelnost zaradi dobrega poslovanja podjetij manjša. V času recesije pa je ponudba večja od povpraševanja, kar izhaja iz dejstva, da podjetja skušajo za svoj obstoj v času krize čim bolj zmanjšati stroške (Sagadin, Žohar, 2005, str. 117).

5.3.4 Prikrita (latentna) brezposelnost

Prikrito brezposelnost predstavljajo zaposlene, ki sicer imajo zaposlitev, vendar ničesar ne prispevajo k BDP. Če bi jih odpustili, bi lahko dosegli enak BDP kot pred tem. Zelo težko bi določili tiste, ki na delovnem mestu ne delajo nič. Takšnih je sicer zelo malo, saj vsak vsaj nekaj ur dnevno dela. Seštevek vseh takšnih nedelovnih ur in preračun ur na število zaposlenih pa bi razkril število prikrito nezaposlenih (Setnikar – Cankar in Hrovatin, 2004, str. 167).

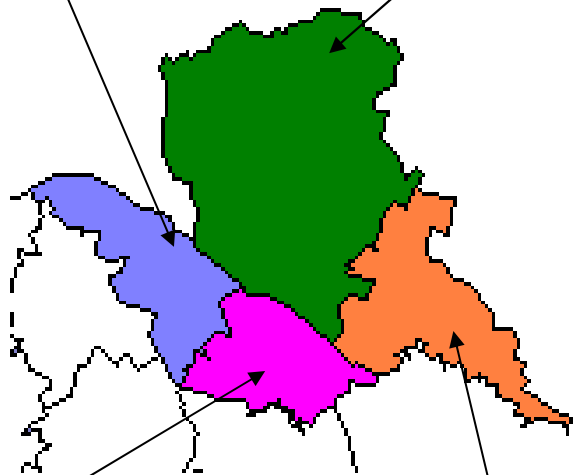
5.4 STATISTIČNI PODATKI ZAVODA OS MURSKA SOBOTA

UE Gornja Radgona

- Št. prebivalcev 20.375
- Št. zaposlenih 6.860
- Št. brezposelnih 1.400
- Stop. reg. brez. 15,4

UE Murska Sobota

- Št. prebivalcev 57.241
- Št. zaposlenih 20.129
- Št. brezposelnih 5.848
- Stop. reg. brez. 22,3

UE Ljutomer

- Št. prebivalcev 18.266
- Št. zaposlenih 5.745
- Št. brezposelnih 1.339
- Stop. reg. brez. 16,6

UE Lendava

- Št. prebivalcev 23.809
- Št. zaposlenih 6.493
- Št. brezposelnih 2.507
- Stop. reg. brez. 22,7

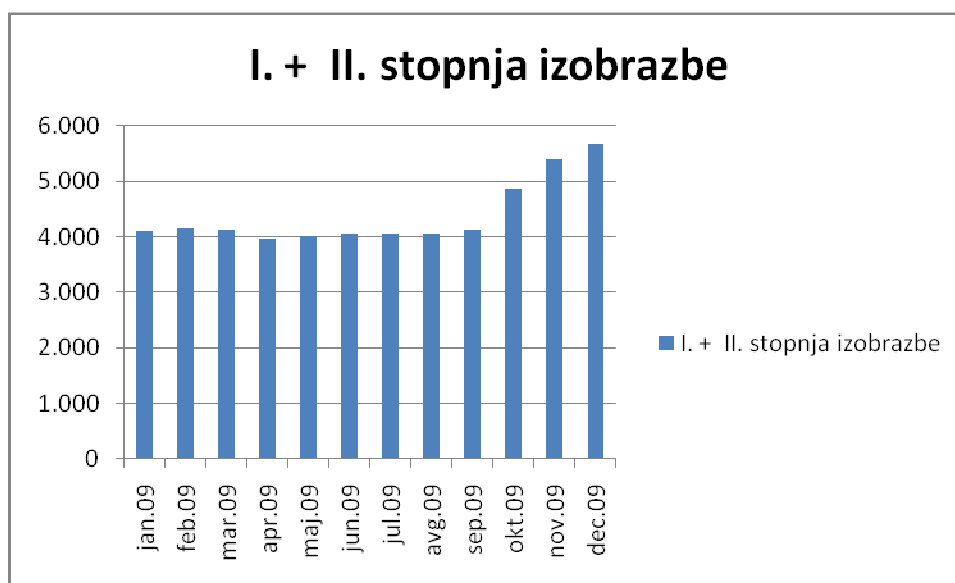
Vir: <http://www.stat.si/>, 2010

5.5 REGISTRIRANA BREZPOSELNOST V POMURSKI REGIJI

Za registrirano brezposelnost v Pomurski regiji bi lahko rekli, da ima sezonski značaj. V prvem polletju se znižuje, v drugi polovici leta pa se zaradi končanih sezonskih del in iskalcev prve zaposlitve zopet povečuje. Povedano lahko nazorno prikažemo z grafom, kjer največji delež brezposelnih oseb predstavljajo brezposelne osebe s I. in II. stopnjo izobrazbe.

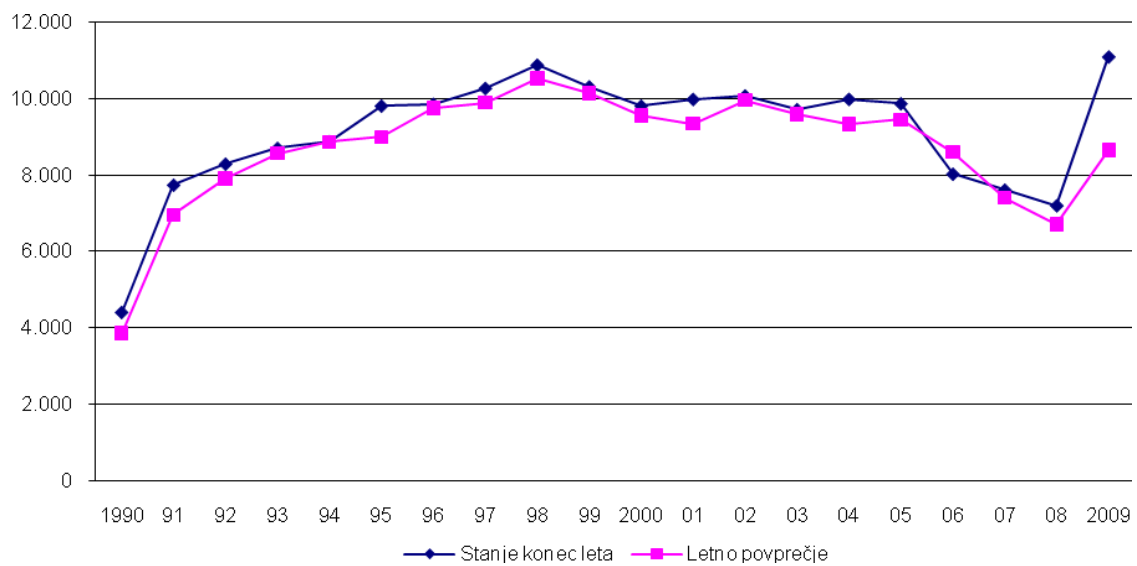
Graf 10: Gibanje največjega števila registrirano brezposelnih oseb s I. in II. stopnjo izobrazbe v letu 2009

Vir: ZRSZ. MIN-1 evidenca anlitike

Če sledimo gibanju brezposelnosti v pomurski regiji od leta 1990 do konca leta 2009, vidimo da je število brezposelnih oseb raslo do leta 1998 nato pa se je začelo počasi zmanjševati. Največji skok je zaznati v letu 1991, in sicer je porast glede na leto 1990 kar 75,5-odstoten. Na dan 31. december 1991 je število brezposelnih oseb znašalo 7.741 brez. V letu 1999 se je gibanje brezposelnosti počasi začelo umirjati in se je do leta 2005 gibalo nekoliko pod mejo 10.000 brezposelnih oseb. V naslednjih treh letih je bilo znatno zmanjšanje števila brezposelnih, ki se je leta 2008 prvič spustilo pod število iz leta 1991. V letu 2009 pa je sledila gospodarska kriza in število brezposelnih je strmo naraslo ter doseglo najvišjo raven v zgodovini Pomurja (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 15).

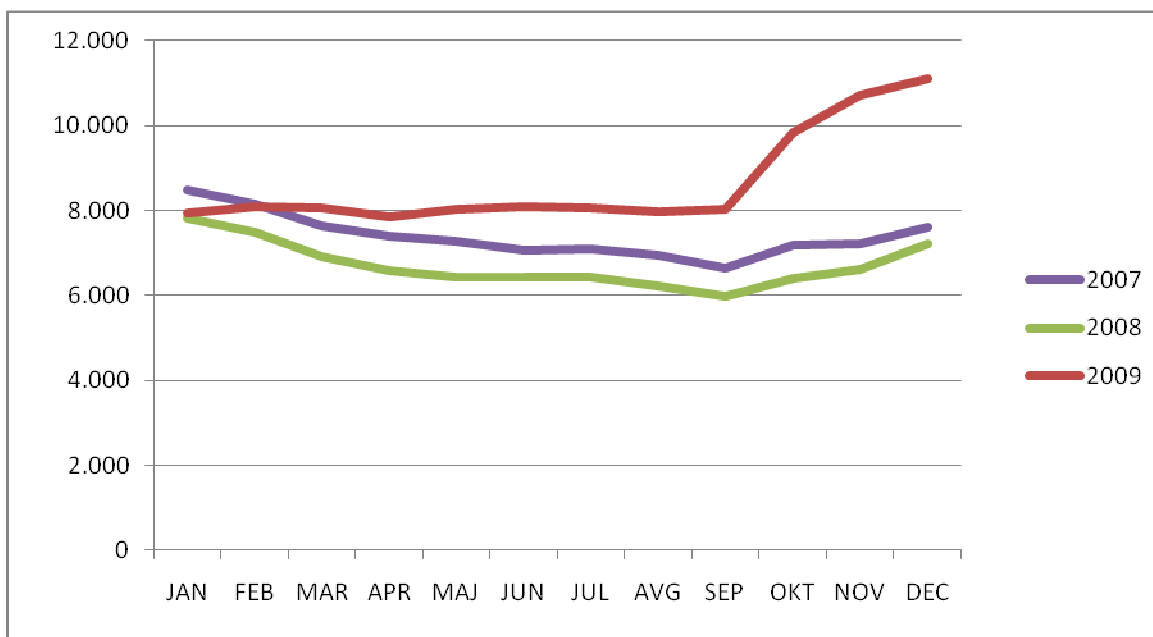
Graf 11: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 1990–2009

Vir: ZRSZ. Letno poročilo, 2009, str. 15

Konec leta 2009 je bilo na OS Murska Sobota 11.094 registrirano brezposelnih oseb. V primerjavi z decembrom 2008 je to 54 odstotkov oz. 3.892 oseb več. V povprečju je bilo v letu 2009 brezposelnih 8.651 oseb, kar pomeni 28,9 odstotka oz. 1.942 oseb več kot v letu 2008. Največji porast se je zgodil v mesecu oktobru in novembru, ko je šla v stečaj Mura d.d. in njene hčerinske družbe (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 15).

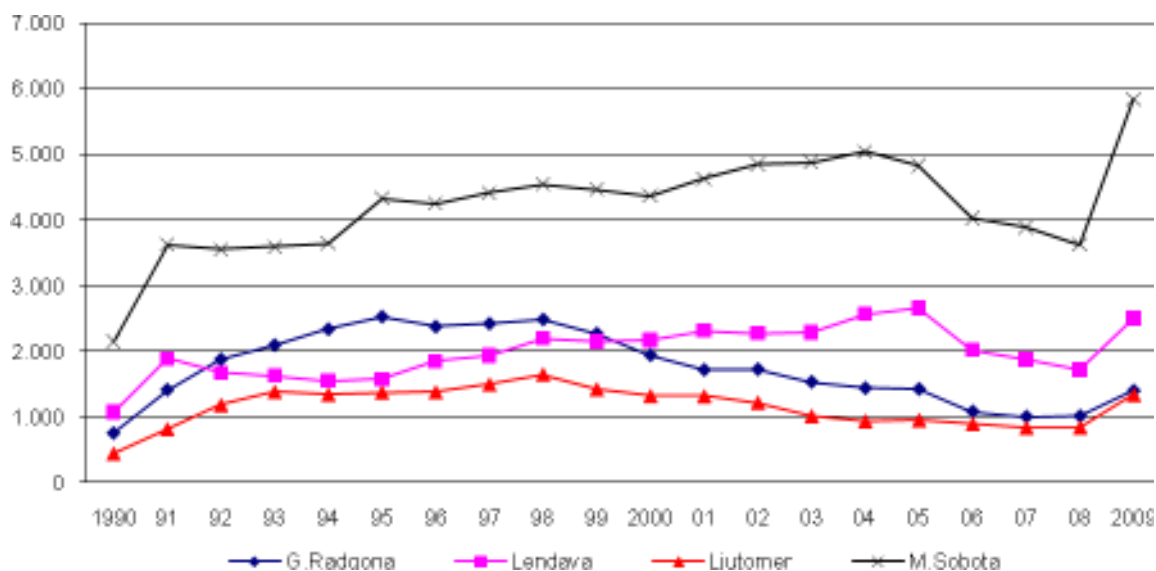
Graf 12: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 2007 – 2009 (po mesecih)

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Predstavitev trga dela v Pomurju. Januar–december 2009

Število registrirano brezposelnih oseb se je leta 2009 v primerjavi z letom 2008 povečalo na vseh štirih uradih za delo. V Gornji Radgoni za 38,2 odstotka (iz 1.013 na 1.400), v Lendavi za 45,7 odstotka (iz 1.721 na 2.507), v Ljutomeru za 58,8 odstotka (iz 843 na 1.339) ter Murski Soboti za 61,3 odstotka (iz 3.625 na 5.848) (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 16).

Graf 13: Gibanje števila registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 1990-2009 (po uradih za delo)

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Letno poročilo, 2009, str. 16

5.5.1 Strukturne značilnosti brezposelnih oseb v Pomurski regiji

Tabela 5: Značilne skupine brezposelnih oseb v Pomurju, v letih 2007-2009

ZNAČILNE SKUPINE	31.12.2007		31.12.2008		31.12.2009	
	Število	Delež v %	Število	Delež v %	Število	Delež v %
BREZPOSELNE OSEBE	7.610		7.202		11.094	
Ženske	3.816	50,1	3.454	48,0	5.713	51,4
Iskalci prve zaposlitve	1.774	23,3	1.461	20,3	1.619	14,6
Stari do 26 let	1.527	20,1	1.308	18,2	1.614	14,5
Stari nad 50 let	2.285	30,0	2.300	31,9	3.409	30,7
Dolgotrajno brezposelni	3.956	52,0	3.717	51,6	4.184	37,7
Stečajniki in trajni presežki	1.313	17,3	1.243	17,3	3.565	32,1
Brez strokovne izobrazbe	3.945	51,8	3.793	52,7	5.668	51,1

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 18

V letu 2009 se je povečalo število brezposelnih oseb v vseh spremljanih značilnih skupinah. Število brezposelnih žensk se je povečalo za 2.259, njihov delež se je povečal na 51,5 odstotka. Število iskalcev prve zaposlitve je ob nekaj letnem upadanju znova naraslo, se pa še vedno znižuje njihov delež, ki je bil 14,6-odstoten.

Podobno je tudi z mladimi do 25 let, katerih je bilo konec leta 2009 1.614 oz. 14,5 odstotka.

Delež starih nad 50 let se je sicer rahlo znižal, se je pa število povečalo za 1.109 oseb.

Dolgotrajno brezposelnih oseb je bilo 467 več kot leta 2008, vendar se je delež zaradi velikega priliva novih brezposelnih oseb močno znižal na 37,7 odstotka.

V letu 2009 se je najbolj povečalo število in delež delavce, ki ostali brez zaposlitve zaradi stečaja podjetja, in trajno presežnih delavcev, ki jih je bilo skupaj konec leta 3.565 oz. 32,1 odstotka. Naraslo je tudi število brezposelnih oseb brez strokovne izobrazbe, vendar je njihov delež rahlo padel (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 18).

5.5.1.1 Spolna in starostna struktura registrirano brezposelnih oseb

V začetku devetdesetih let se je delež žensk med brezposelnimi znižal, kar je doprinesla kriza določenih panog predelovalnih dejavnosti, ki je zaposlovala predvsem moško delovno silo. V drugi polovici desetletja pa je prišlo do preobrata, saj se je povečalo odpuščanje ženske delovne sile, zaradi težav v tekstilni in obutveni industriji. Tako od leta 2000 naprej ženske predstavljajo skoraj čez 50 odstotkov vseh brezposelnih oseb. Najdemo jim med:

- iskalci prve zaposlitve,
- med brezposelnimi, starimi do 26 let in starimi od 40 do 50 let,
- trajno presežnimi delavci,
- dolgotrajno brezposelnimi osebami.

Moški pa prevladujejo med:

- brezposelnimi s I – II. stopnjo izobrazbe,
- stečajniki,
- brezposelnimi starejšimi nad 50 let.

Konec leta 2009 je bilo med registrirano brezposelnimi 5.381 oz. 48,5 odstotka moških in 5.713 oz. 51,5 odstotka žensk, kar pomeni, da se je delež žensk v primerjavi z letom 2008 povečal. Najvišji delež brezposelnih žensk je na uradu za delo Ljutomer (54,4 odstotka), sledijo Lendava (53,5 odstotka), Murska Sobota (50,4 odstotka) in Gornja Radgona (49,7 odstotka).

Splošno znano je, da starejše osebe težje najdejo zaposlitev. Razlogi za to so predvsem, da nimajo primerne izobrazbe ali imajo nizko stopnjo izobrazbe, v večini primerov so tudi manj motivirani za nadaljevanje izobraževanja in dodatna usposabljanje za zaposlitev, v evidencah brezposelnih oseb se vodijo dalj časa kot mlajše skupine brezposelnih, kar ima za posledico, da se s podaljševanjem brezposelnosti njihove možnosti za zaposlitev dodatno zmanjšujejo.

Poleg starosti je glavni razlog, da so starejše osebe težje zaposljive osebe njihova izobrazba.

Zaradi nizke izobrazbe nimajo zadosti osebne motivacije za dodatno izobraževanje, imajo odklonilen odnos do učenja, le redko se vključujejo v programe APZ namenjene izboljšanju njihove izobrazbe.

V okviru APZ se že izvajajo programi, namenjeni izključno starejšim, na primer Pospeševanje novega zaposlovanja starejših, ki je sofinanciran iz ESS. V tistih programih in ukrepih APZ, ki pa niso namenjeni samo starejšim, pa imajo starejši brezposelni prednost pri udeležbi. Tako je na primer pri ukrepih javnih del in programih Pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk in projektih netržnih zaposlitvenih programih, »Usposabljanje in izobraževanje brezposelnih brez ustrezne izobrazbe in preusposabljanje ljudi, katerih poklic je suficitaren« in »Programi za usposabljanje na delovnem mestu« (Drobnič, 2009, str. 264).

Delodajalci pogosto krat pri zaposlovanju dajejo prednost mlajšim kandidatom, imajo pa tudi vedno večja pričakovanja glede delovnih izkušenj in izpolnjevanja drugih pogojev, pri zasedbi delovnega mesta. Čeprav v večini primerov niso brez delovnih izkušenj, saj si jih pridobijo na različne načine, s študentskim delom, počitniškim delom, vendar jih le redki znajo na primeren način predstaviti delodajalcem, ker so le redko s področja za katerega konkurirajo.

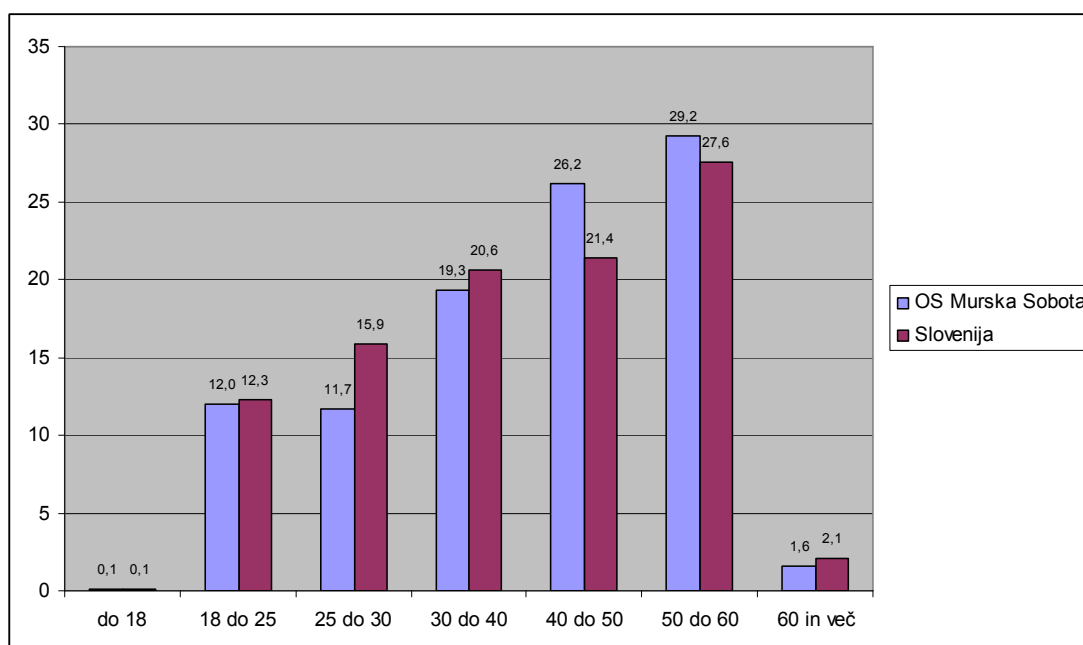
Vendar pa na trg delovne sile vedno več in več prihaja mladih brez izobrazbe, problem predstavljajo predvsem osipniki – mladi, ki iz različnih razlogov niso dosegli srednjega poklicnega izobraževanja. Zavod poskuša te težave zmanjšati z različnimi ukrepi APZ, zato so v tem primeru te osebe opredeljene kot prednostna ciljna skupina, kateri so namenjeni številni programi in ukrepi. To so razne delavnice za informiranje in motiviranje, delavnice

za iskanje zaposlitve, poklicno svetovanje, usposabljanje na delovnem mestu ter programi izobraževanja, v katerega se vključujejo ravno največ osipniki.

Vedno večji problem pa se pojavlja, da mlade prej kot šola premami siva ekonomija. Nadomestilo za brezposelnost ali socialni transferi so po višini skoraj enaki minimalni plači, ki bi jo mlad človek dobival ob redni zaposlitvi, tako mladi niso stimulirani za iskanje dela ali službe. Če posameznik ni motiviran za iskanje dela, je velika verjetnost, da ni motiviran niti za poklicno usposabljanje in učenje. Zato je še posebej pri obravnavi mladih brezposelnih smiselno razmisliti o zakonskih rešitvah, ki bi mlade bolj spodbujale kot pa kaznovale zaradi neaktivnega iskanja zaposlitve ali nezainteresiranosti za izobraževanje ali usposabljanje (Drobnič, 2009, str. 255).

V zadnjih letih ugotavljamo, da se na področju Območne službe Murska Sobota delež mladih do 26 let znižuje, medtem ko se je delež starih nad 50 let do leta 2008 povečeval, v letu 2009 pa se je nekoliko znižal. Vendar je število starejših od 50 let močno naraslo. Konec leta 2009 je bilo tako 1.614 brezposelnih osebe mlajših od 26 let, kar predstavlja 14,5% delež med vsemi brezposelnimi. Število brezposelnih nad 50 let je bilo 3.409 oz. 30,7%. Glede na leto 2008 se je število povečalo za 1.109 oseb, medtem ko se je delež znižal za 1,2 odstotne točke (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 18).

Graf 14: Starostna struktura registrirano brezposelnih oseb v Pomurju na dan 31.12.2009

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Letno poročilo, 2009, str. 19

5.5.5.2 Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb

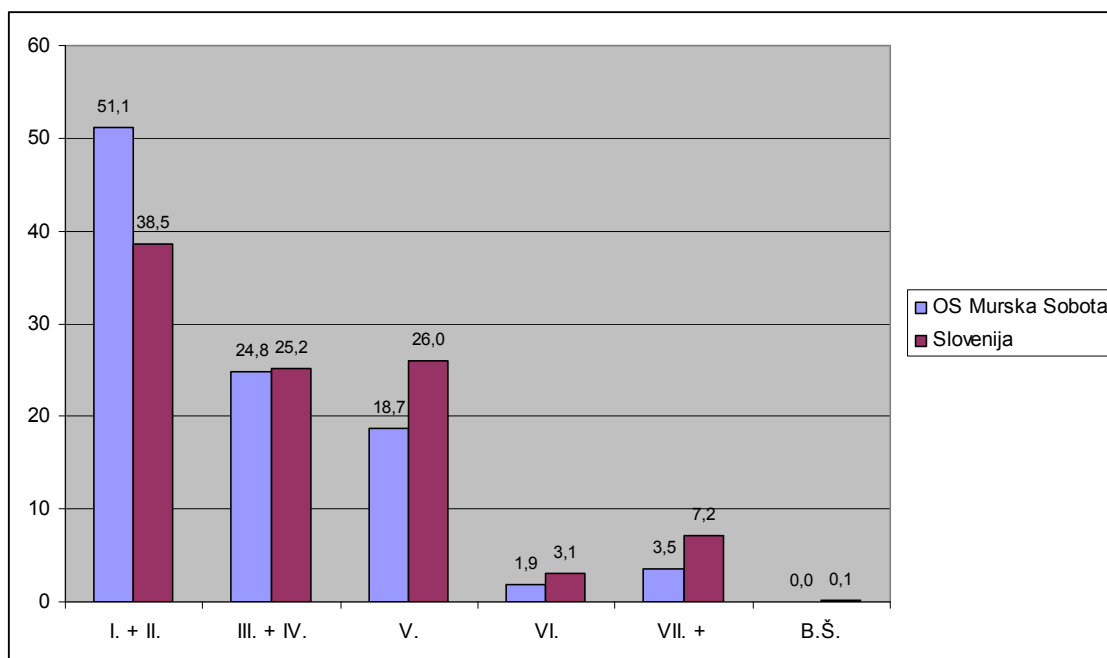
Izobrazba je eden najpomembnejših dejavnikov pri iskanju zaposlitve. Brezposelne osebe z višjimi stopnjami izobrazbe nekoliko lažje najdejo zaposlitev, čeprav se zaradi vedno večjega priliva diplomantov na trg dela razmere spreminjajo. Vedno bolj postaja pomembna smer zaključenega študija in ustrezne delovne izkušnje.

Iz tega lahko zaključimo, da zaposlitev lažje dobijo osebe z izobrazbo, po kateri obstaja povpraševanje na trgu dela, stopnja izobrazbe pa igra vedno manjšo vlogo.

Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb je v Pomurski regiji zelo neugodna. Več kot polovica brezposelnih (5.668 oz. 51,1%) decembra 2009 ni imela strokovne izobrazbe. Delež brezposelnih brez strokovne izobrazbe se je sicer zmanjšal za 1,6 odstotne točke vendar se je število povečalo za 49,4% oz. 1.875 oseb. Število je naraslo na vseh stopnjah izobrazbe, delež pa je najbolj narasel na III. in IV. stopnji izobrazbe.

Na III. in IV. stopnji izobrazbe se je število brezposelnih oseb povečalo za 1.131, delež se je povečal za 2,3 odstotne točke na 24,8%. Število brezposelnih s V. stopnjo izobrazbe se je v primerjavi z letom 2008 povečalo za 645 oseb oz. 45,0%, njihov delež se je znižal na 18,7%. Konec leta 2009 je bilo 207 oz. 1,9% brezposelnih oseb s VI. stopnjo izobrazbe, 386 oz. 3,5% brezposelnih oseb s VII. stopnjo izobrazbe ter 4 osebe, ki so zaključile po Bolonjskih programih (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 19).

Graf 15: Izobrazbena struktura registrirano brezposelnih oseb v Pomurju, na dan 31.12.2009

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Letno poročilo, 2009, str. 19

5.5.5.3 Stečajniki in trajni presežki

Gospodarska kriza je v letu 2009 vplivala na veliko večji priliv stečajnikov in trajnih presežkov kot leta prej. V stečaj sta šli dve veliki podjetji, Mura in Pomurka, v mnogih podjetjih je bilo veliko trajnih presežkov. Ob koncu leta 2009 je bilo v Pomurju med brezposelnimi 3.565 stečajnikov in trajno presežnih delavcev, kar je za 2.322 oseb oz. 186,8 % več kot konec leta 2008. Njihov delež med vsemi brezposelnimi osebami je bil 32,1 %. Največ jih je bilo na uradu za delo Murska Sobota (1.994 oseb), sledijo Lendava (679), Ljutomer (464) in Gornja Radgona (428). V primerjavi z letom 2008 se je število na vseh uradih vsaj podvojilo (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 20).

5.5.4 Struktura registrirano brezposelnih po trajanju brezposelnosti

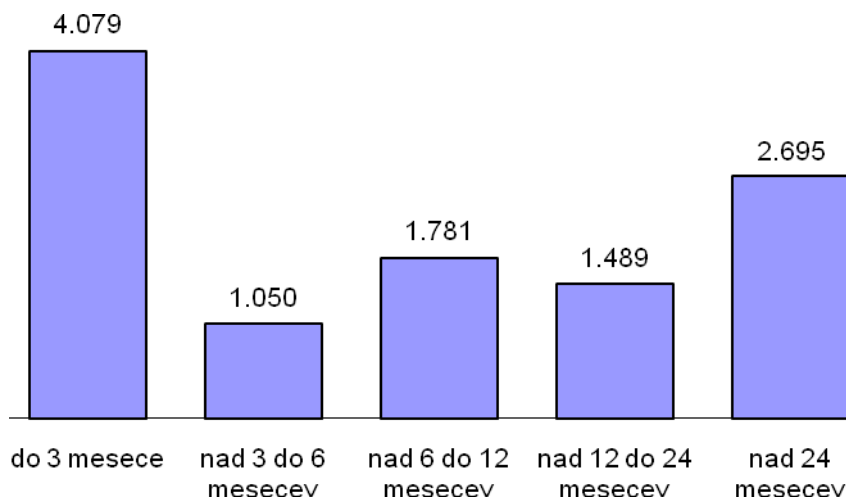
Za Pomurje je značilno, da imamo v strukturi brezposelnih velik delež dolgotrajno brezposelnih. Med dolgotrajno brezposelne osebe uvrščamo tiste, ki so brezposelni več kot eno leto. Dolgotrajno brezposelne osebe predstavljajo največji problem na področju zaposlovanja, saj se njihove možnosti za zaposlitev z daljšim vodenjem v evidencah brezposelnih oseb hitro zmanjšujejo, prav tako se zmanjšuje tudi njihova sposobnost za kvalitetno opravljanje del, delodajalci pa jih zaradi daljšega trajanja brezposelnosti ne želijo zaposliti.

Problemu dolgotrajne brezposelnosti država posveča veliko pozornosti in sicer različnimi ukrepi APZ, ki bodo predstavljeni v nadaljevanju:

- Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve
- Usposabljanje in izobraževanje
- Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja
- Programi za povečanje socialne vključenosti

Konec leta 2009 je bilo v Pomurju 4.184 ali 37,7% dolgotrajno brezposelnih oseb. Število dolgotrajno brezposelnih se je v primerjavi z letom 2008 povečalo za 467 oseb oz. 12,6%, delež pa se je zaradi velikega priliva novih brezposelnih oseb znižal za 13,9 odstotnih točk. Med njimi je bilo 2.077 ali 49,6% žensk (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 20) .

Graf 16: Registrirano brezposelne osebe v Pomurju (po trajanju brezposelnosti), na dan 31.12.2009

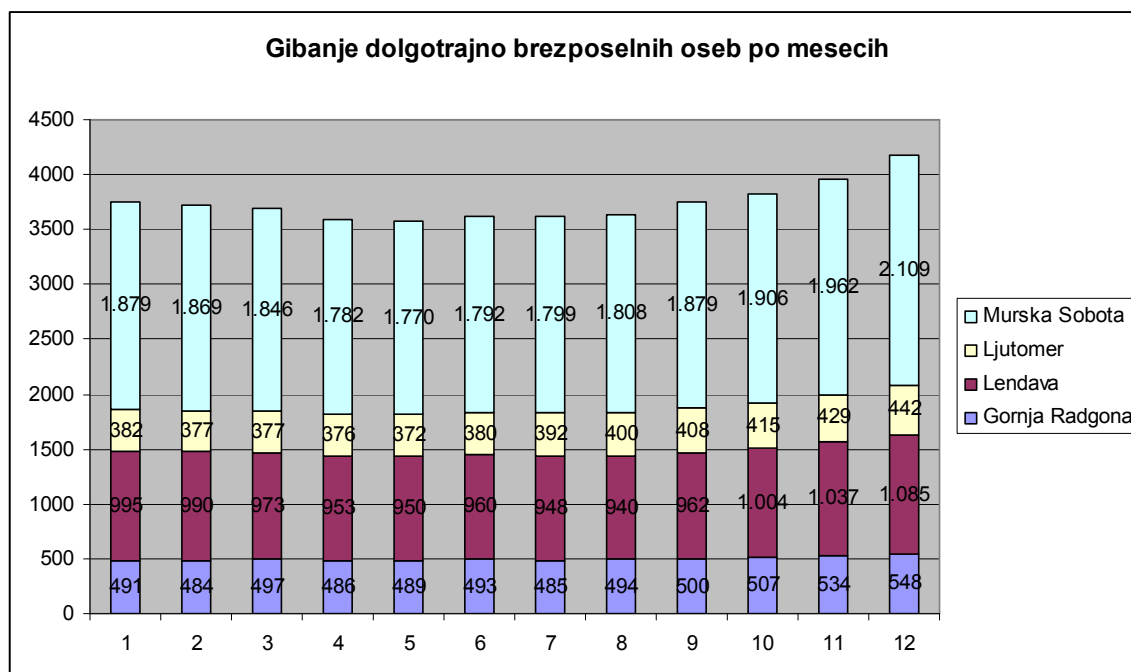

Vir: ZRSZ. OS M. Sobota, Letno poročilo, 2009, str. 20

Povprečna doba trajanja brezposelnosti je bila konec leta 2009 1 leto, 11 mesecev in 20 dni. Dejstvo je, da izobrazba posredno vpliva na trajanje brezposelnosti, saj imajo osebe z višjo stopnjo strokovne izobrazbe večje možnosti zaposlitve. Tako največji delež dolgotrajno brezposelnih predstavljajo osebe brez strokovne izobrazbe (2.491 oseb oz. 59,5%), sledijo jim osebe z dokončano III. in IV. stopnjo izobrazbe (929 oz. 22,2%) ter V. stopnjo izobrazbe (611 oz. 14,6%).

Tako predstavljajo dolgotrajno brezposelne osebe drugi največji delež registrirano brezposelnih oseb v Pomurski regiji. Delež teh brezposelnih oseb se zmanjšuje na sredini leta, povečuje pa zopet ob koncu leta, ko se osebam iztečejo dela, ki jih opravljajo sezonsko oz. določene obdobje.

Graf 17: Gibanje dolgotrajno brezposelnih oseb v obdobju od jan. 2009 – dec. 2009

Vir: ZRSZ. Kadrovska evidenca MIN

6 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

6.1 OPREDELITEV APZ

APZ bi lahko najbolj strnjeno označili kot nabor raznovrstnih programov in ukrepov, s katerimi država neposredno in selektivno posega na trg delovne sile, da bi med delovno aktivne (zaposlene in samozaposlene) vključila in/ali v tem statusu zadržala čim več delovno sposobnega prebivalstva ter da bi preprečila in/ali zmanjšala brezposelnost. Pravne podlage za izvajanje ukrepov APZ so določene v Pravilniku o izvajanju ukrepov APZ (Ur.l.RS, 5/2007, 85/2008, 25/2009).

Običajno vključuje programe zaposlovanja, usposabljanja, izobraževanja in ustvarjanja novih delovnih mest ter zahteva aktivnost vsakega posameznika, ki je prijavljen na Zavodu in se vodi v evidenci brezposelnih oseb.

»Osnovni namen in cilj APZ je zagotavljanje ekonomske aktivnosti in zaposljivosti čim širšemu krogu posameznikov. APZ igra izrazito razvojno vlogo, bodisi da posameznikom omogoča razvoj njihovih sposobnosti in izboljšanja položaja na trgu delovne sile, bodisi da s tem dviga vrednost človeškega kapitala in omogoča strukturno prilagajanje gospodarstva« (Svetlik in Batič, 2002, str. 174).

APZ teži k zmanjšanju brezposelnosti in povečanju zaposljivosti in tako postavlja v ospredje predvsem štiri cilje:

1. izboljšanje zaposljivosti prebivalstva
2. razvoj podjetništva
3. spodbujanje prožnosti podjetij in njihovih zaposlenih
4. utrjevanje politike enakih možnosti za ženske in moške (Svetlik in Batič, 2002, str. 174–196)

6.2 STRATEŠKI CILJI PROGRAMA APZ

Strateški cilji APZ so tesno povezani s cilji na trgu dela nasploh. Glavni neposredni cilj v interakciji z brezposelnimi je aktivno iskanje dela za brezposelne ter s tem večanje možnosti za zaposlitev in za konkurenčnost posameznikov na trgu dela.

Glavni cilji programa so:

- povečanje zaposlenosti in znižanje registrirane brezposelnosti;
- preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnosti in povečanje izhodov v zaposlitev;
- zmanjšanje strukturne brezposelnosti; povečanje zaposljivosti z dvigom izobrazbene ravni, usposobljenosti in veščin;
- povečanje fleksibilnosti in konkurenčnosti zaposlenih;
- spodbujanje novega zaposlovanja in okrepitev socialne vključenosti;

- znižanje deleža brezposelnih oseb brez izobrazbe oz. z nizko stopnjo izobrazbe.

Pri vsem tem pa je zelo pomembno, ali je ukrep, v katerega se vključuje brezposelna oseba, skladen z njenimi interesi in motivi, ali brezposelna oseba najde v njem notranje zadovoljstvo in kot končen rezultat zaposlitve, ki jo bo z veseljem opravljala.

Doseganje ciljev se predvideva s štirimi ukrepi APZ:

- svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve
- usposabljanje in izobraževanje
- spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja
- programi za povečanje socialne vključenosti (Drobnič, 2009, str. 138)

Najpomembnejši vzroki za izvajane ukrepov APZ so:

- visok delež dolgotrajno brezposelnih oseb, ki se je v zadnjih letih zelo povečal;
- strukturna brezposelnost: slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih oseb z nizko izobrazbo;
- izredno nizka stopnja zaposlenih starejših (55 – 64 let);
- visoka stopnja brezposelnih mladih (15-24 let);
- naraščanje števila brezposelnih z višjo in visoko izobrazbo.

6.3 UKREPI APZ

Pri vključevanju v ukrepe APZ se morajo upoštevati naslednji pogoji:

- stanje na trgu dela na določenem območju in stanje v določenem poklicu;
- stroške vključitve v program;
- osebne, poklicne, delovne in druge sposobnosti brezposelne osebe ter njeno starost;
- možnosti za uspešen zaključek programa;
- želje brezposelne osebe glede vrste programa, v katerega bi se želele vključiti, če so želje utemeljene in če jih je smiselno upoštevati glede na možnosti za zaposlitev v določenem obdobju in okolju;
- možnosti za pridobitev spričevala ali druge javne listine o izobraževanju ali usposabljanju;
- družinske obveznosti do otrok s težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju in živijo z brezposelno osebo.

Prednosti pri vključitvi v program ukrepov APZ imajo mlajše in dolgotrajno brezposelne osebe, invalidne osebe, brezposelne osebe, ki prejemajo denarno nadomestilo, ter brezposelne osebe, ki potrebujejo usposabljanje za delovna mesta, ki so na razpolago, in je torej zaposlitev verjetna.

Brezposelna oseba ima pravico, da se vključi v program ukrepov APZ v skladu z zaposlitvenim načrtom.

Pravice, obveznosti in odgovornosti brezposelne osebe ter nosilca izvajanja ukrepov APZ, trajanje in sofinanciranje ukrepov ter nadzor nad njihovim izvajanjem določa pogodba med brezposelno osebo in Zavodom oz. drugo pooblaščen organizacijo.

Ciljne skupine

Pri vključevanju v ukrepe APZ imajo prednost težje zaposljive osebe, ki so opredeljene v 16. členu Pravilnika o izvajanju ukrepov APZ (Uradni list RS, št. 5/2007). Težje zaposljiva oseba je brezposelna oseba, ki je v postopku izgubljanja zaposlitve in:

- Je mlajša od 25 let;
- Je iskalec prve zaposlitve in je pridobila strokovno ali poklicno izobrazbo pred manj kot dvema letoma je iskalec prve zaposlitve in je pridobila strokovno ali poklicno izobrazbo pred manj kakor dvema letoma;
- Ni dosegla stopnje srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicnega tehniškega izobraževanja oz. splošnega srednjega izobraževanja;
- Ima poklic, ki se uvršča med suficitarne v pregledu suficitarnih in deficitarnih poklicev in poklicnih področij;
- Je starejša od 50 let;
- Je dolgotrajno brezposelna oseba, kar pomeni, da je brezposelna 12 mesecev v zadnjih 16 mesecih ali, če gre za osebo, mlajšo od 25 let, je brezposelna šest mesecev v zadnjih osmih mesecih;
- Sama skrbi za enega ali več otrok, ki so stari manj od 26 let, če se redno šolajo, ali katere zakonec je brezposeln;
- Ima ugotovljeno zaposlitveno oviranost;
- Ima ugotovljen upad delovnih sposobnosti, ki nima za posledico statusa invalidnosti;
- Je invalid, kar pomeni osebo, ki ji je z odločbo priznan status invalida (Pravilnik o izvajanju ukrepov APZ, 16. člen).

6.3.1 Pomoč pri zaposlitvi in poklicno svetovanje

Cilj programov pomoči pri zaposlitvi in poklicnega svetovanja je boljša obveščeni in motiviranost udeležencev, povečanje njihove aktivnosti pri iskanju zaposlitve ter strokovna podpora pri izbiri poklicnega cilja in razvoju osebnostnih spretnosti oziroma veščin za učinkovitejši nastop na trgu dela.

6.3.1.1 Poti do dela in zaposlitve

Delavnice za iskanje zaposlitve so namenjene brezposelnim osebam in drugim ciljnim skupinam, katerih znanja in delovne izkušnje sicer ustrezajo potrebam trga dela, potrebujejo pa pomoč pri orientaciji na trgu dela ter temeljne informacije in znanja, kako uspešno iskati zaposlitev.

Ta aktivnost vključuje paleto delavnic, katerih namen je motivirati in aktivirati brezposelne osebe za iskanje zaposlitve. Cilj delavnic je pridobivanje veščin iskanja zaposlitve in tudi

konkretno preizkušanje usposobljenosti za določeno vrsto dela. Aktivnost se v celoti financira iz integralnega proračuna.

V letu 2009 so se izvajale delavnice: Poti do dela in zaposlitve, Priprava na učenje, Druga možnost, Nov začetek, pod okriljem zunanjega izvajalca Papilot, Zavod za vzpodbujanje in razvijanje kvalitete življenja Ljubljana ter delavnica Svetovalnica za uspešen nastop na trgu dela pod zunanjim izvajalcem Ljudska univerza Murska Sobota. Izvajalca sta bila izbrana na podlagi javnega natečaja. Delavnici Skupinska oblika svetovanja in Po študiju v zaposlitev pa sta se izvajali interno, znotraj zavodske delavnosti (poklicne svetovalke) (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 26).

Tabela 6: Vključitve v posamezne aktivnosti

UAPA	Število vključenih		Razlika
	2008	2009	
Poti do dela in zaposlitve	617	664	7,6%
Priprava na učenje	-	57	-
Druga možnost	105	98	-6,7%
Nov začetek	22	7	-68,25
Svetovalnica za uspešen nastop na trgu dela	-	54	-
Skupinska oblika svetovanja	98	41	-58,2%
Po študiju v zaposlitev	14	8	-42,9%
Skupaj	856	929	8,5%

Vir: ZRSZ. OS Murska Sobota, Letno poročilo, 2009, str. 26

6.3.1.2 Klubi za iskanje zaposlitve

Klub za iskanje zaposlitve je daljša oblika usposabljanja za učinkovito iskanje zaposlitve, namenjena brezposelnim osebam, katerih znanja in delovne izkušnje ustrezajo potrebam trga dela. Udeleženci vzpostavljajo stike s potencialnimi delodajalci, da čim prej dobijo zaposlitev, ki je zanje glede na trenutne razmere najbolj ustrezna. Aktivnost se financira iz integralnega proračuna. Izvajalec delavnice pa je Ljudska univerza Murska Sobota.

V letu 2009 se je vključilo 112 oseb, kar je 10 oseb več kot v letu 2008.

6.3.1.3 Zdravstveno zaposlitveno svetovanje

Zdravstveno zaposlitveno svetovanje pomeni pomoč brezposelnim invalidnim in drugim brezposelnim osebam z zdravstvenimi omejitvami pri iskanju ustrezne – primerne zaposlitve, ali pomoč in svetovanje pri vključitvi v ustrezen ukrep/aktivnost APZ.

V letu 2009 sta zdravstveno zaposlitveno svetovanje izvajala dva zdravnika svetovalca. Skupno je bilo v letu 2009 obravnavanih 843 oseb, kar pomeni, da se je v primerjavi z letom 2008 število svetovanj povečalo za 87,3%. Večino oseb so na zdravstveno zaposlitveno svetovanje napotili svetovalci zaposlitve zaradi pridobitev mnenja pred vključitvijo v zaposlitev, javna dela, izobraževanje oz. zaradi mnenja pred obravnavo na IK ZPIZ-a ali na Strokovni komisiji za ugotavljanje lastnosti invalidne osebe.

6.3.1.4 Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte

Cilj vključitve v aktivnost je vključitev brezposelnih oseb v projekte, sofinancirane iz drugih virov sredstev, z namenom izboljšanja zaposlitvenih možnosti, odpravljanja ovir pri iskanju zaposlitve, pridobivanje dodatnih znanj, veščin, spretnosti in delovnih izkušenj. Na območni službi se je aktivnost izvajala na podlagi ponudb treh izvajalcev, ki so imeli sredstva zagotovljena iz javnih razpisov za sofinanciranje eksperimentalnih in razvojnih programov, ki vzpodbujajo zaposlovanje brezposelnih oseb.

Namen projektov je bil pridobitev praktičnih in teoretičnih znanj in spretnosti za samostojno delo. V letu 2009 je bilo vključenih 34 oseb, večina je program uspešno zaključila (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 27).

6.3.1.5 Usposabljanje za življenjsko uspešnost – UŽU

Programi usposabljanja za življenjsko uspešnost so namenjeni zvišanju ravni pismenosti odraslih. Cilj je omogočiti, da bi posamezniki:

- Ki se vključujejo v nadaljnje formalno izobraževanje, obnovili ali pridobili temeljno znanje in spretnost, ki jim omogočajo lažje obvladovanje nove učne snovi;
- Pridobili znanja in spretnosti za lažje prepoznavanje in vrednotenje lastnih potencialov ter možnosti za izvajanje dejavnosti v podeželskem okolju, z namenom izboljšanja svojega ekonomskega in socialnega položaja;
- Pridobiti temeljno znanje in spretnosti, za lažje obvladovanje situacij v vsakdanjem življenju, večjo samostojnost in odgovornost v življenju, dvig samozavesti in socialne vključenosti ter tudi dvig kakovosti življenja (ZRSZ, Katalog ukrepov APZ, 2009, str. 27).

Aktivnost je namenjena:

- manj izobraženim osebam, ki želijo nadaljevati šolanje;
- manj izobraženim brezposelnim osebam, motiviranim za pridobitev temeljnih spretnosti in novih znanj za izvajanje dejavnosti, ki jih omogoča podeželje;
- brezposelnim osebam, ki v vsakdanjih situacijah potrebujejo pomoč za bolj samostojno in kakovostno življenje (zajete so tudi odrasle osebe s posebnimi potrebami).

V usposabljanje za življenjsko uspešnost, ki se je v letu 2009 izvajalo, spadajo naslednji programi: UŽU –MI: most do izobrazbe, UŽU – MK: moj korak, UŽU – IP: izzivi podeželja.

V programu UŽU se je v letu 2009 vključilo 187 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 27).

6.3.2 Izobraževanje in usposabljanje

Programi izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja so programi za pridobitev javno veljavne izobrazbe ter programi izpopolnjevanja in usposabljanja. Namen izvajanja teh programov je ustrezna prilagoditev poklicnih znanj, spretnosti in veščin vključenih oseb potrebam na trgu delovne sile in s tem pospeševanje zaposlovanja.

Cilji izvajanja programov izobraževanja in usposabljanja za brezposelne osebe so (Svetlik et al., 2002, str. 279):

- **Ekonomski:**
  - pospeševanje prilagajanja ponudbe delovne sile povpraševanju in s tem odpravljanje strukturnih neskladij pri delovanju trga delovne sile;
  - povečanje vrednosti človeškega kapitala in ohranjanje vrednosti človeških virov;
  - pripravljanje delovne sile v obdobju recesije na hitro in učinkovito vključevanje v obdobju gospodarske rasti;
  - večja storilnost posameznikov.

- **Socialni:**
  - preprečevanje socialne izključenosti in marginalizacije brezposelnih oseb in zmanjšanje socialnih problemov;
  - prerazporejanje brezposelnosti med socialnimi skupinami in kraji, kjer je ta največja;
  - ki končajo izobraževanje in se vključijo v zaposlitev;
  - zmanjšanje duševnih stisk in malodušja pri brezposelnih osebah.

Z izvajanjem izobraževanja in usposabljanja država še posebej blaži:

- vse večje strukturno neskladje med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile;
- izrazito neugodne izobrazbene strukture brezposelnih oseb;
- brezposelnost mladih;
- povečanje deleža dolgotrajno brezposelnih oseb v evidenci brezposelnih oseb in s tem povezane socialne izključenosti.

6.3.2.1 Formalno izobraževanje

Formalno izobraževanje je eden od glavnih ukrepov za zmanjševanje strukturne brezposelnosti, predvsem z vključevanjem v programe izobraževanja za pridobitev formalne izobrazbe, prednostno za tiste poklice, pri katerih na potrebe po delavcih ni možno posredovati ustreznih kadrov. Na ta način izobraževanje za brezposelne približa izobraževanje potrebam trga dela in tako zmanjšuje neskladje med ponudbo in povpraševanjem. Omogoča pridobitev osnovnošolske izobrazbe, srednje izobrazbe ter višje, visoke in univerzitetne strokovne izobrazbe, kakor tudi vključitev v druge splošne javno veljavne izobraževalne programe za odrasle, ki prispevajo k ponovnemu socialnemu vključevanju skupin s posebnimi potrebami in pri udeležencih spodbujajo nadaljnje možnosti za učenje in vključevanje v vseživljenjsko učenje.

Program Formalnega izobraževanja je bil v letu 2009 prednostno namenjen:

- vsem brezposelnim osebam, ki so se na podlagi zaposlitvenega načrta po 53. b členu ZZZPB izobraževale že v šolskem letu 2008/2009;
- brezposelnim osebam brez poklicne oziroma strokovne izobrazbe;
- brezposelnim osebam z zdravstvenimi omejitvami;
- osebam, ki jim je razmerje prenehalo kot presežnim delavcem zaradi poslovnih razlogov, stečaja, likvidacije delodajalca ali prisilne poravnave in so imele z delodajalcem sklenjeno pogodbo o izobraževanju;
- brezposelnim osebam s poklicno in strokovno izobrazbo, ki na tem področju ne morejo dobiti zaposlitve in so pri ZRSZ prijavljeni več kakor 1 mesec, s poudarkom na odpravljanju regionalnih strukturnih neskladij na trgu dela.

Program se financira iz integriranega proračuna. V šolskem letu 2009/2010 ni več bilo mogoče novo vključevanje v programe visokega in univerzitetnega izobraževanja. Do vključno VI. stopnje izobrazbe se je v obdobju od 1.1.2009 do 31.12.2009 vključilo 310 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 29-30).

6.3.2.2 Projektno učenje za mlade – PUM

Projektno učenje za mlade je splošni javno-veljavni program neformalnega izobraževanja, ki je namenjen mlajšim od 26 let, ki so opustili šolanje. Vključuje aktivnosti, ki udeležencem pomagajo izboljšati splošno razgledanost in prožnosti mišljenja ter pridobiti funkcionalna znanja, potrebna za uspešno reintegracijo v šolsko okolje in vsakdanje življenje. Njegov glavni namen je spodbujanje mladih brezposelnih oseb, da se vrnejo v izobraževanje ali se zaposlijo; povečanje splošne izobraženosti, formiranja poklicne identitete in socialno-kulturnega delovanja.

V letu 2009 je bilo vključenih 26 oseb.

6.3.2.3 Institucionalno usposabljanje

V sklopu institucionalnem usposabljanju se izvajajo različni tečaji, seminarji in drugi programi usposabljanja za pridobitev dodatnih znanj in sposobnosti, s katerimi si posamezniki povečajo svoje zaposlitvene možnosti.

V aktivnost je bilo na območni službi Murska Sobota v obdobju od 1.1.2009 do 31.12.2009 na novo vključenih 739 oseb oz. 11,1 odstotka več kot v enakem obdobju leta 2008.

6.3.2.4 Delovni preizkus

Cilj vključitve v delovni preizkus je pridobitev delovnih izkušenj na konkretnih delovnih nalogah. Namen vključitve in sodelovanja brezposelne osebe v aktivnosti je brezposelnim osebam omogočiti, da pred zaposlitvijo oziroma pred odločitvijo o nadaljnjih korakih pri izdelavi zaposlitvenega načrta preizkusijo svoja znanja, veščine, spretnosti in delovne navade.

Program se financira iz integrirane proračuna.

V letu 2009 se je v delovni preizkus vključilo 559 oseb, več kot 83 odstotkov vključenih pa je program uspešno zaključilo (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 28).

6.3.2.5 Nacionalna poklicna kvalifikacija – NPK

Nacionalne poklicne kvalifikacije so namenjene tistim, ki si želijo pridobiti javno priznano listino za opravljanje del, za katera imajo znanja in izkušnje ali si jih bodo še pridobili s vključitvijo v NPK. V ta ukrep se vključujejo nekvalificirane brezposelne osebe in osebe s suficitarnimi poklici s ciljem, da se poveča zaposljivost brezposelnih oseb ter zmanjša strukturno neskladje na trgu dela. NPK je pridobljen v certifikatnem sistemu, zato posameznikom ob pridobitvi le-tega ne daje višje stopnje izobrazbe in je namenjen zaposlitvi.

Osebe si na ta način izboljšajo zaposljivost in položaj na trgu dela, povečajo zaposlitvene možnosti, njihova strokovna usposobljenost za opravljanje določenega poklica pa dobi splošno uradno veljavo.

V letu 2009 so se v imenovani ukrep osebe vključevale na podlagi zaposlitvenega načrta. V obdobju od 1.1.2009 do 31.12.2009 se je na območni službi Murska Sobota v ukrep vključilo 30 oseb. Največ oseb se je vključilo v NPK varnostnik, TPK in NPK voznik v cestnem prometu ter maser.

6.3.3 Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

6.3.3.1 Pomoč pri samozaposlitvi

Namen aktivnosti programa oz. delavnice je informiranje in priprava vključenih oseb na samozaposlitev. Vsebina delavnice je podjetništvo, poslovna ideja, poslovni načrt, pravni vidiki poslovanja, statusne oblike gospodarskih subjektov, postopek registracije, raziskava trga in trženje, osnove knjigovodstva in računovodstva. Program se financira iz integralnega proračuna.

V letu 2009 se je v ukrep vključilo 258 oseb, večina je program uspešno zaključila (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 31).

6.3.3.2 Povračilo prispevkov delodajalcem

Povračilo prispevkov delodajalcem na podlagi 48. a člena ZZZPB je namenjeno spodbujanju novega zaposlovanja, predvsem težje zaposljivih brezposelnih oseb.

Povračilo prispevkov lahko uveljavljajo delodajalci, ki zaposlijo:

- brezposelno osebo, mlajšo od 26 let, ki je iskalec prve zaposlitve in je več kot 6 mesecev prijavljena na Zavodu ter ima suficitarni poklic,
- brezposelno osebo, mlajšo od 28 let, ki je 24 mesecev prijavljena na Zavodu,
- brezposelno osebo namesto delavca na porodniškem dopustu in na dopustu za nego in varstvo otroka,
- brezposelno osebo, ki je starejša od 55 let in je več kot 12 mesecev prijavljena na Zavodu,
- brezposelno osebo, prijavljeno na Zavodu, ki je starejša od 55 let in ima suficitarni poklic.

Do povrnitve prispevkov delodajalca niso upravičeni državni organi, javne agencije, javni skladi, javni zavodi in druge osebe javnega prava, ki so posredni uporabniki državnega proračuna, razen temeljnih samoupravnih lokalnih skupnosti. Zavod povrne prispevke delodajalca za eno leto oz. za delavca na porodniškem dopustu in na dopustu za nego in varstvo otroka za največ 15 mesecev. V okviru ukrepa s povrnejimi prispevki delodajalca na izplačane plače.

V letu 2009 je bilo prejetih 17 vlog delodajalcev. Od vseh vlog so bile 4 vloge negativno rešene, 13 delodajalcem pa se je povračilo prispevkov tudi priznalo. Delodajalci so največ uveljavljali povračilo prispevkov za čas nadomeščanja porodniškega dopusta oz. dopusta za nego in varstvo otroka (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 32 - 33).

6.3.4 Programi za povečanje socialne vključenosti

6.3.4.1 Javna dela

Namen programa javnih del na trgu dela je aktiviranje brezposelnih oseb, njihova socializacija, socialna vključenost, ohranitev in razvoj delovnih sposobnosti ter spodbujanje razvoja novih delovnih mest ter pritegnitev lokalnih skupnosti k reševanju brezposelnosti na njihovem območju.

»Prednostne ciljne skupine, ki so jim programi javnih del namenjeni, se določajo glede na stanje in možnosti na trgu delovne sile. Vedno pa so programi javnih del namenjeni tistim ciljnim skupinam in posameznikom, ki jim ni mogoče z drugimi oblikami pomoči zagotoviti redne zaposlitve« (Svetlik et al, 2002, str. 305).

Glede na stanje na trgu delovne sile v Sloveniji in usmeritev, so v zadnjih letih prednostne ciljne skupine za programe javnih del :

- dolgotrajno brezposelne osebe, prijavljene na zavodu 12 mesecev v zadnjih 18 mesecih;
- brezposelni Romi;
- brezposelni invalidi;
- prejemniki denarnega nadomestila;
- brezposelne osebe, mlajše od 26 let, brez strokovne izobrazbe in so že dalj časa brezposelne;
- brezposelne osebe, starejše od 40 let;
- druge težje zaposljive osebe.

Najpomembnejši cilj programa javnih del je vključevati dolgotrajno brezposelne in tiste brezposelne, ki se težje zaposljujejo in jim na ta način omogočiti delovne izkušnje ter jih socialno integrirati.

Osnovni cilj javnih del pa je zagotoviti vsaj začasno zaposlitev tistim brezposelnim osebam, ki že dalj časa iščejo delo, so bile vključene v druge ukrepe APZ, pa kljub temu niso našle zaposlitve. Poleg starejših so to najpogosteje mladi ljudje, ki po končani osnovni šoli ne nadaljujejo izobraževanja, niti nimajo ustreznih znanj in delovnih izkušenj, da bi se zaposlili.

Brezposelne osebe so v program javnih del lahko vključene največ eno leto, razen invalidov katerih invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa in ki se jim vključitev lahko podaljša, če jim ni mogoče zagotoviti ustrezne ali primerne zaposlitve; ženske starejše od 53 let in moški starejši od 55 let, ki so v programe javnih del lahko vključeni do izpolnitve pogojev za upokojitev.

V letu 2009 se je v javna dela vključilo 822 brezposelnih oseb, kar predstavlja 19,6% vseh vključenih na nivoju Republike Slovenije. Izvajali so se nacionalni in lokalni programi javnih del.

V letu 2009 se je izvajalo 19 nacionalnih programov javnih del, v katere se je vključilo 101 brezposelnih oseb (predvsem invalidov in Romov). V izvajanih 267 lokalnih programih javnih del pa se je vključilo 721 brezposelnih oseb iz ciljnih skupin brezposelnih oseb za javna dela (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 34).

6.3.4.2 Subvencioniranje zaposlitev pri izvajanju pomoči na domu ter osebne asistenc

Namen je spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih oseb pri izvajanju pomoči na domu v okviru mreže javne službe pri izvajanju osebne asistenc.

Program predstavlja trdnejše oblike zaposlovanja brezposelnim osebam ter izenačuje možnosti zaposlovanja brezposelnih oseb na področju nepridobitnih dejavnosti. Izvajalci tega programa so izbrani na podlagi javnega razpisa, in sicer so to netržni delodajalci. Zavod izbranemu izvajalcu programa na javnem razpisu subvencionira zaposlitev, ki lahko v skupnem mesečnem znesku vseh opredeljeni stroškov znaša največ 600 evrov za posamezno delovno mesto.

V letu 2009 je zavod tako subvencioniral plačo za 18 udeleženk v tem programu (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 34-35).

Tabela 7: Realizacija vključitev v ukrepe APZ za leto 2008 in leto 2009

UAPA	REALIZACIJA		PLAN		INDEKS	
	I-XII 2009	I-XII 2008	2009	2008	Real. 09/ Plan 09	Real. 08/ Plan 08
UKREP 1: POKLICNO SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE	2.105	1.435	1.776	1.523	118,52	94,2
Zdravstveno – zaposlitveno svetovanje	843	454	500	500	168,6	90,8
Poti do dela in zaposlitve	929	856	958	880	97,0	97,3
Klubi za iskanje zaposlitve	112	102	120	120	93,3	85,0
Usposabljanje za življenjsko učenje	187	15	164	15	114,0	100,0
Vključitev BO v nove in razvojne projekte	34	8	34	8	100,0	100,0
UKREP 2: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE	1.664	1.343	1.700	1.674	97,9	80,2
Programi institucionalnega usposabljanja	739	665	800	700	92,4	95,0
Nacionalna poklicna kvalifikacija	30	24	30	30	100,0	80,0
Delovni preizkus	559	407	600	600	93,2	67,8
Formalno izobraževanje	310	224	250	320	124,0	70,0
Projektno učenje za mlade	26	23	20	24	130,0	95,8
UKREP 3: SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOSLOVANJA	271	139	260	112	104,2	124,1
Pomoč pri samozaposlitvi	258	126	240	110	107,5	114,5
Povračilo prispevkov delodajalcem	13	13	20	2	65,0	650,0
UKREP 4: PROGRAMI ZA POVEČANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI	840	849	894	833	94	101,9
Javna dela	822	836	880	820	93,4	102,0

Subvencioniranje zaposlitev pri izvajanju pomoči na domu ter osebne asistencije	18	13	14	13	128,6	100,0
UKREP 5: PROGRAMI EVROPSKEGA SOCIALNEGA SKLADA	928	82	821	110	113	74,5
Usposabljanje na delovnem mestu 2009/2010	323	-	270	-	119,6	-
Subvencije za samozaposlitev	179	82	240	110	74,6	74,5
Zaposli me/Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih oseb	284	-	217	-	130,9	-
Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas	118	-	94	-	125,5	-
Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb – 2009/2010	24	-	-	-	-	-
SKUPAJ UKREP 1 - 5	5.808	3.848	5.451	4.252	106,5	90,5

Vir: ZRSZ. OS Murska Sobota, Realizacija programa dela za obdobje I – XII/2009, 2010

Iz realizacije vključitev v ukrepe APZ lahko ugotovimo, da so bili pri določenih programih načrti, ki so bili na podlagi kvot dodeljeni na začetku leta, preseženi. Do preseženega načrta je prihajalo, zato ker ni bil upoštevan le dejanski načrt, ampak tudi želje brezposelnih oseb po vključitvah v različne programe. Do realizacije preseženih načrtov pa je lahko prišlo le v primeru, če so za to bila zagotovljena sredstva. V takšnih primerih so se sredstva prerazporejala med območnimi službami glede na potrebe po vključitvah v programe v posamezni območni službi.

Če primerjamo leti 2008 in 2009, lahko ugotovimo, da so v letu 2009 načrti preseženi, medtem ko v letu 2008 niso bili niti doseženi. Presežek je zopet dokaz večjega števila brezposelnih oseb, kar posledično vpliva na večje potrebe po vključitvi v programe aktivne politike zaposlovanja, s ciljem usposobiti brezposelne osebe in na ta način čim lažje priti do ustrezne zaposlitve.

7 EVROPSKI SOCIALNI SKLAD – ESS

7.1 PREDSTAVITEV ESS

Z vstopom Slovenije v EU leta 2004 je ESS postal sestavni del rednih dejavnosti Zavoda. ESS zagotavlja dodatna evropska sredstva, ki omogočajo, da se v Sloveniji v programe zaposlovanja, izobraževanja in usposabljanja vključi več brezposelnih oseb.

ESS tako prispeva k povečanju zaposlitvenih možnosti ljudi, k njihovem zaposlovanju, izboljšanju veščin in spretnosti, potrebnih pri iskanju zaposlitve in na delovnem mestu, ter k dvigu izobrazbe in poklicne usposobljenosti prebivalcev Slovenije.

ESS je eden od štirih strukturnih skladov, ki so osnovni finančni instrumenti strukturne in regionalne politike EU. Ta politika je namenjena premagovanju razvojnih razlik med regijami oz. doseganju uravnoteženega regionalnega razvoja. V tem okviru ESS podpira tudi pospeševanje zaposlovanja, vseživljenjsko učenje, podjetniški duh, prilagodljivost zaposlenih in podjetij, enake možnosti in lažji dostop prikrajšanih skupin do trga dela v državah članicah EU. V sodelovanju z državami članicami išče odgovore na različne izzive trga dela, s katerimi se Evropa sooča (Harob, 2000, str. 98-100).

ESS sofinancira vse države članice EU, v izdatnejši meri pa gospodarsko manj razvite regije. Slovenija je, glede na podatke o višini bruto družbenega proizvoda na prebivalca za obdobje pred letom 2007, ko je bil njen BDP nižji od 75-odstotnega povprečja EU-25, v obdobju od leta 2007 do leta 2013 upravičena do sofinanciranja v okviru tako imenovanega cilja konvergence.

Koristi od sofinanciranja projektov ESS ima po vsej EU vsako leto skoraj devet milijonov ljudi. Vir: http://www.ess.gov.si/storitve/evropski_socialni_sklad, 2010

7.2 PREDNOSTNA PODROČJA ESS - OPERATIVNI PROGRAM RAZVOJA ČLOVEŠKIH VIROV 2007–2013

Prednostna področja, ki jih je v programskem obdobju 2000–2006 sofinanciral ESS, z namenom podpirati in dopolnjevati dejavnosti držav članic, so opredeljena v Enotnem programskem dokumentu za obdobje 2007–2013. Podlaga za sofinanciranje iz ESS je tako imenovani Operativni program, ki opredeljuje poglobitve cilje in področja, za katere bo Slovenija namenila razpoložljiva sredstva ESS in sredstva lastnega sofinanciranja.

Program v vrednosti 755,7 milijona evrov vsebuje razvojne prioritete, ki so skladne s prioritetami programa APZ za obdobje 2007–2013 :

- Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti (34, 7 odstotka sredstev); vzpostavljanje prilagodljivega in konkurenčnega gospodarstva z vlaganji v razvoj človeških virov za pridobitev znanj in spretnosti, z usposabljanjem, izobraževanjem, štipendiranjem ter povezovanjem gospodarske, izobraževalne, razvojno-raziskovalne in zaposlitvene sfere.

- Spodbujanje zaposljivosti aktivnih in neaktivnih iskalcev dela (18,5 odstotka sredstev);
izboljšanje pogojev za vstop na trg dela in v delovno razmerje iskalcev zaposlitev ter neaktivnih oseb.
- Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja (21,8 odstotka sredstev);
razvijanje človeških virov za delo in življenje v družbi, ki temelji na znanju s posodabljanjem sistemov izobraževanja in usposabljanja ter spodbujanjem vseživljenjskega učenja.
- Izenačevanje možnosti in spodbujanje socialne vključenosti (8,4 odstotka sredstev);
doseganje večje socialne vključenosti in manjše materialne ogroženosti ranljivih skupin ter čim boljše uveljavljanje koncepta enakih možnosti z bojem proti vsem oblikam diskriminacije.
- Institucionalna in administrativna usposobljenost (12,8 odstotka sredstev);
razvoj ustrezne institucionalne in administrativne usposobljenosti za učinkovito strukturno prilagajanje, rast, delovna mesta in ekonomski razvoj.
- Tehnična pomoč (3,7 odstotka sredstev).

Krovni cilj operativnega programa razvoja človeških virov 2007–2013, je vlagati v ljudi, katerih človeški kapital bo zagotavljal večjo stopnjo inovativnosti, zaposljivosti in gospodarske rasti, kar je tudi najboljši način za večjo zaposlenost, socialno vključenost, zmanjšanje regionalnih razlik in visok življenjski standard. Za doseganje cilja je treba izvajati številne fokusirane ukrepe razvojne politike na področju trga dela in zaposlovanja (Drobnič, 2009, str. 178).

Operativni program razvoja človeških virov je razdeljen na štiri ravni izvajanja:

- operativni program,
- razvojne prioritete (prednostne osi),
- prednostne usmeritve (ključna področja),
- javni razpisi za izbor operacij (projekti, skupine projektov, programi).

7.3 PROGRAMI ESS V ZAVODU OS MURSKA SOBOTA

Zavod OS Murska Sobota skrbi za izvajanje naslednjih aktivnosti, ki se sofinancirajo iz ESS in so sestavni del programa APZ:

- usposabljanje na delovnem mestu - UDM,
- subvencije za samozaposlitev,
- zaposli.me - spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb,
- spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas - KDC,
- spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb - DBO.

7.3.1 Usposabljanje na delovnem mestu – UDM

V okviru usposabljanja na delovnem mestu delodajalec usposablja brezposelno osebo za določeno delo, ki lahko traja največ od enega do treh mesecev. Delodajalec lahko tako pred sklenitvijo delovnega razmerja usposobi bodočega sodelavca za delo na konkretnem delovnem mestu. Program je namenjen tudi brezposelnim osebam, da si pridobijo nova, dodatna znanja, veščine, spretnosti in delovne izkušnje, ki jim omogočajo ponovno zaposlitev ter vključitev v delovno okolje (Drobnič, 2009, str.186).

Operativni izvajalci so izbrani z javnim povabilom, s katerim so v okviru projekta usposabljanja pozvani na predložitev posameznih programov usposabljanja. O njihovem izboru odloča strokovna komisija na pristojni območni službi Zavoda, ki jo za OS imenuje generalni direktor Zavoda. Program se delno financira iz državnega oz. integralnega proračuna in delno iz sredstev Evropskega strukturnega sklada.

Skupno je bilo v ta program v letu 2009 vključenih 691 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 29).

7.3.2 Subvencije za samozaposlitev

Namen programa je ustvarjanje novih zaposlitvenih možnosti s spodbujanjem podjetništva v obliki subvencij za samozaposlitev osebam iz ciljnih skupin. Cilj je ohranitev samozaposlitev za obdobje najmanj dveh let, ciljna skupina pa so brezposelne osebe in osebe v postopku izgubljanja zaposlitve, ki so se udeležile usposabljanja v delavnicah »Priprava na samozaposlitev« in so se samozaposlile za polni delovni čas, z izjemo invalidov, ki se lahko samozaposlijo za krajši delovni čas. V primeru samozaposlitve v gospodarski družbi mora bi samozaposlitev realizirana v novoustanovljeni gospodarski družbi, za kar šteje gospodarski subjekt, ki je bil ustanovljen največ 3 mesece pred datumom samozaposlitve brezposelne osebe.

Za pridobitev subvencije za samozaposlitev se mora brezposelna oseba ali oseba, ki je v postopku izgubljanja zaposlitve samozaposliti kot:

- samostojni podjetnik - s .p.
- lastnik ali solastnik gospodarske družbe - d.o.o.

Subvencija se delno financira iz državnega oz. integralnega proračuna in delno iz sredstev Evropskega strukturnega sklada.

V letu 2009 je bilo v program vključenih 179 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 31).

7.3.3 Zaposli.me - Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb

V okviru aktivnosti Zaposli.me ali Spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb delodajalec pridobi subvencijo, če zaposli brezposelno osebo iz ciljne skupine za polni delovni čas. Na javni razpis se lahko prijavijo tržni delodajalci, ki so v preteklem poslovnem letu več kot 50 odstotkov svojih prihodkov ustvarili s prodajo blaga in storitev na trgu. Subvencija se delodajalcem izplača v enkratnem znesku po zaposlitvi brezposelne osebe in znaša za enoletno zaposlitev 4.000 evrov, za dvoletno zaposlitev pa 8.000 evrov. Ciljna skupina za zaposlitev za obdobje enega leta so osebe s statusom brezposelne osebe, ki izpolnjujejo vsaj enega od naslednjih kriterijev:

- so starejše od 50 let,
- so mlajše od 25 let in v zadnjih 6 mesecih niso imele redno plačane zaposlitve,
- so iskalci prve zaposlitve in so pridobili strokovno ali poklicno izobrazbo pred manj kot dvema letoma ter so vsaj 6 mesecev prijavljeni v evidencah Zavoda,
- so mlajše od 30 let z dokončano vsaj univerzitetno izobrazbo (VII. stopnja) in imajo suficitarni poklic ter v zadnjih 6 mesecih niso imeli redno plačane zaposlitve;
- niso dosegle stopnje srednjega strokovnega izobraževanja, srednjega poklicnega tehniškega izobraževanja oz. splošnega srednjega izobraževanja,
- v zadnjih 16 mesecih so 12 mesecev prijavljene v evidencah Zavoda, pri čemer so izjema osebe vključene v javna dela.

Ciljna skupina za zaposlitev za obdobje dveh let so osebe s statusom brezposelne osebe, ki so prijavljene v evidencah Zavoda več kot 24 mesecev.

Aktivnost je 85-odstotno financirana iz Ekonomsko socialnega sklada (operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013) in 15-odstotno iz lastne udeležbe.

V letu 2009 je bilo v program vključenih 284 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 32).

7.3.4 Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas – KDC

V okviru aktivnosti Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas delodajalec pridobi subvencijo, če zaposli brezposelno osebo za krajši delovni čas. Na javni razpis se lahko prijavijo delodajalci iz tržnega sektorja, ki so v preteklem letu več kot 50 odstotkov prihodkov ustvarili s prodajo blaga na trgu. Subvencija se izplača delodajalcem v enkratnem znesku, in sicer za:

- 4 ure na dan za obdobje 6 mesecev 1.250 evrov
- 6 ur na dan za obdobje 6 mesecev 1.875 evrov
- 4 ure na dan za obdobje 12 mesecev 2.500 evrov
- 6 ur na dan za obdobje 12 mesecev 3.75 evrov

Subvencija se izplača po zaposlitvi brezposelne osebe.

Aktivnost je 85-odstotno financirana iz Ekonomsko socialnega sklada (operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013) in 15-odstotno iz lastne udeležbe.

V letu 2009 je bilo v program vključenih 118 oseb (ZRSZ, OS M. Sobota, Letno poročilo 2009, str. 188).

7.3.5 Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb – DBO

Namen in cilj javnega razpisa je spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb s pomočjo subvencije za zaposlitev. Cilj je izboljšati pogoje vstopa na trg dela in povečati odliv brezposelnih oseb. Zaposlitev brezposelne osebe mora biti realizirana za polni delovni čas za obdobje najmanj enega leta pri netržnih delodajalcih. Ciljna skupina za subvencioniranje zaposlovanja so dolgotrajno brezposelne osebe, ki so v zadnjih 16 mesecih 12 mesecev prijavljene na Zavodu oziroma brezposelne osebe, ki v zadnjih dveh letih niso bile zaposlene oz. so bile vključene le v javna dela.

Aktivnost se 85-odstotno financira iz sredstev ESS in 15-odstotno iz lastne udeležbe.

V letu 2009 je bilo v program vključenih 24 oseb (ZRSZ, Interno gradivo - evidenca APZ), ker pa vključevanje v naveden ukrep poteka še v letu 2010, bo realizacija tega ukrepa dokončna konec leta 2010.

8 PREVERITEV HIPOTEZ

V nalogi sem obravnavala naslednji hipotezi:

1. Hipoteza

Največji delež registrirano brezposelnih oseb v Pomurski regiji predstavljajo dolgotrajno brezposelne osebe in brezposelne osebe brez strokovne izobrazbe (I.+II.), ki sodijo v skupino težje zaposljivih oseb. Ta delež najbolj izstopa proti koncu leta.

Hipoteza je potrjena

Obrazložitev:

Ob koncu leta 2009 je bilo med brezposelnimi osebami največ oseb brez strokovne izobrazbe. Te so predstavljale 51-odstotni delež, kar pomeni 5.668 oseb. Visok delež so predstavljale tudi dolgotrajno brezposelne osebe. Teh je bilo 37,7 odstotka, kar je 4.184 oseb. Ta delež se je najbolj povečal ob koncu leta, in sicer zaradi končanih sezonskih del, in ko so se zaključili programi APZ. S tem je potrjena moja 1. hipoteza.

2. Hipoteza

Da bi se število težje zaposljivih oseb zmanjšalo oz. bi se izboljšale njihove zaposlitvene možnosti, se morajo le-te primerno usposobiti in/ali izobraziti (formalno in/ali neformalno). Edini dejavniki, ki lahko k temu pripomorejo, so ukrepi APZ, kateri s svojimi programi usposobijo brezposelne osebe in s tem vplivajo na znižanje deleža dolgotrajne brezposelnosti oz. na zmanjšanje strukturne brezposelnosti.

Hipoteza je potrjena

Obrazložitev:

Da bi si brezposelne osebe izboljšale položaj na trgu dela in bi postale zanimivejše za potencialne delodajalce, Zavod ponuja veliko različnih ukrepov APZ.

S preverjanjem 2. hipoteze sem na podlagi realizacije vključitev v programe APZ ugotovila, da se z ukrepi APZ dejansko povečujejo zaposlitvene možnosti brezposelnih oseb, predvsem pa vplivajo na zmanjševanje deleža dolgotrajno brezposelnih oseb in oseb brez strokovne izobrazbe. Moje ugotovitve tako potrjujejo drugo hipotezo.

S pomočjo Zavoda se je v letu 2009 na OS Murska Sobota:

- zaposlilo 4.709 brezposelnih oseb,
- s pomočjo ukrepov APZ 1.551,
- število dolgotrajno brezposelnih oseb se je znižalo za 635 oseb.

9 ZAKLJUČEK

V svojem diplomskem delu sem predstavljala Zavod Območne službe Murska Sobota, kjer sem zaposlena kot strokovni delavec za izvajanje zaposlovanja I.

Obravnavala sem problem brezposelnosti in različne ukrepe za zmanjševanje brezposelnosti, pri čemer so najbolj bistveni prav ukrepi APZ.

Predstavila sem delovanje Zavoda in Zavod kot ustanovo z zaposlenimi ljudmi, čigar glavna naloga danes ni več le ta, da pomagajo brezposelnim osebam poiskati primerno zaposlitev, ampak da jim pomagajo in svetujejo, kako preživeti obdobje brezposelnosti in ga čim bolj konstruktivno izkoristiti za pripravo na ponovno zaposlitev. Pomagajo jim pri vključevanju v različne oblike pomoči oz. v programe APZ, ki jim omogočajo, da se dodatno poklicno usposobijo, da se poklicno orientirajo, da pridobijo veščine za iskanje ustrezne in uspešne zaposlitve ter da odpravijo dolgotrajno brezposelnost.

Z diplomskim delom sem želela prikazati, da posledice fleksibilnosti trga dela najbolj občutijo težje zaposljive osebe, ki so zaradi neustrezne ali nizke stopnje izobrazbe, pomanjkljivih delovnih izkušenj, starosti ipd. nepomembne oz. nezanimive za delodajalce.

Za brezposelne osebe, ki so manj konkurenčne na trgu dela, Zavod izvaja različne ukrepe APZ, v okviru katere te osebe pridobivajo potrebna dodatna znanja, veščine in usposobljenost ter si tako izboljšujejo zaposlitvene možnosti na trgu dela. Pri tem bi rada izpostavila programe formalnega izobraževanja, ki trenutno potekajo od osnovne šole do vključno višješolskega študija, programe institucionalnega usposabljanja, usposabljanje na delovnem mestu, delovni preizkus in vedno bolj uveljavljene nacionalne poklicne kvalifikacije. Z vsemi navedenimi ukrepi pomagamo brezposelnim osebam, da se njihove zaposlitvene možnosti povečajo in si z njimi pridobijo ustrezno zaposlitev.

Nadpovprečni rezultati pa so se dosegli tudi pri projektu »Poti do dela in zaposlitve«, katerih cilj je bil motivirati in aktivirati brezposelne osebe za iskanje zaposlitve.

Povzamem lahko, da so prav programi APZ na Zavodu ključnega pomena za ublažitev krize zaposlovanja. Iz rezultatov izvajanja programov oz. aktivnosti, ki so delno financirane tudi iz sredstev ESS, lahko ugotovimo, da Zavod učinkovito izvaja glavne usmeritve APZ, s čimer povečuje zaposlenost in rešuje problem brezposelnosti.

Ugotovimo lahko, da se je dvignila izobrazbena raven aktivnega prebivalstva in njene usposobljenosti, zmanjšuje se strukturno neskladje, ki se kaže v postopnem zmanjševanju deleža dolgotrajne brezposelnosti in deleža brezposelnih brez poklicne izobrazbe. S pomočjo ukrepov programa Razvoj aktivnih politih trga dela in z aktivnostmi Formalnega izobraževanja, projektnega učenja za mlajše odrasle ter programa Usposabljanje na delovnem mestu, nam je uspelo zagotoviti večjo vključenost v aktivne programe vseh

mladih brezposelnih, ki po nastopu brezposelnosti niso našli nove zaposlitve, in za ostale osebe, ki si dolgoročno niso našli nove zaposlitve.

Ob vsem navedenem ima Zavod pomembno vlogo pri uresničevanju nacionalnega programa zaposlovanja v smislu odpiranja novih delovnih mest in za program socialnega varstva. V obdobju črpanja sredstev iz ESS so se izboljšale zaposlitvene možnosti, povečalo se je poklicno usposabljanje, vseživljenjsko učenje in socialna vključenost. Tako lahko upravičeno trdimo, da se je Zavod, kot glavni akter APZ in kot izvajalec ukrepov prednostnih nalog EPD »Znanje, razvoj človeških virov in zaposlovanje«, uspešno vključil v sistem financiranja in izvajanja aktivnosti, ki so sofinancirane s sredstvi ESS.

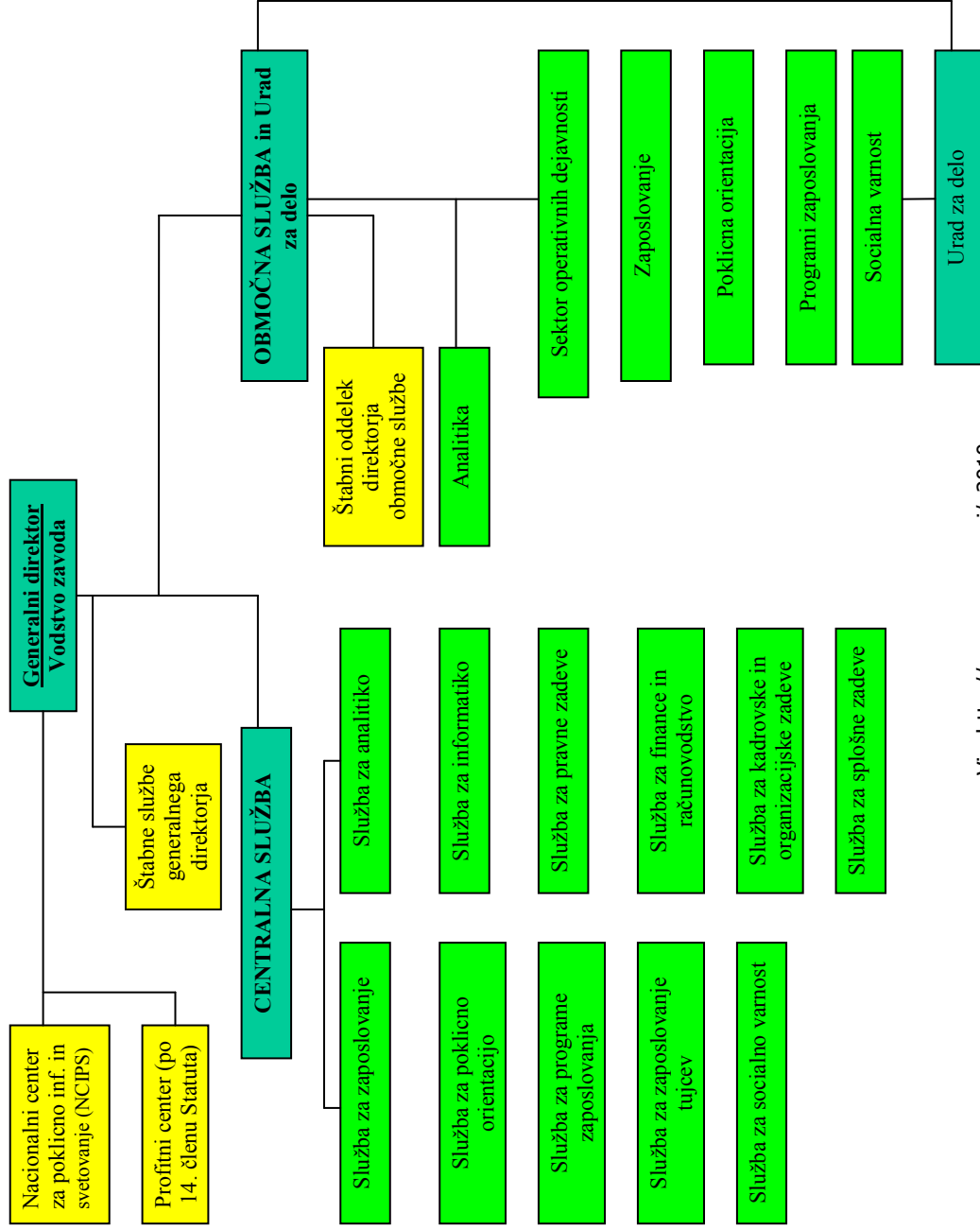
LITERATURA

1. DOMADENIK, Irena (1994) Merjenje brezposelnosti. Slovenija – statistika – Evropska unija. Zbornik posvetovanja statistikov. Zavod RS za statistiko in Statistično društvo Slovenije, Radenci.
2. DROBNIČ, Robert (2009) Slovenski trg dela danes in jutri. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.
3. EHRENBERG, R., SMITH, R. (2003) Modern Labor Economics: Theory and Public Policy. Boston, Addison Wesley Longman.
4. HAROB, Jellrey (2000) The political Economy of Integration in the European Union. Edvard ELGAR, Cheltenham.
5. IGNJATOVIĆ, Mirobljub (2002) Družbene posledice povečanja prožnosti trga delovne sile . Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
6. SAGADIN, Tone. ŽOHAR, Franci (2005) Uvod v gospodarstvo. Visoka komercialna šola, Celje.
7. SAMUELSON, P.A., NORDHAUS, W.D. (1992) Economics, 14 th international edition. Irwin, MCGRAW-HILL.
8. SETNIKAR-CANKAR, Stanka. HROVATIN, Nevenka (2004) Temelji ekonomije. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
9. SVETLIK, Ivan. BATIČ, Mavricija (2002) Aktivna politika zaposlovanja. V politika zaposlovanja, Ivan SVETLIK (et al). Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
10. SVETLIK, Ivan. GLAZER, Jože. KAJZER, Alenka. TRBANC, Martina (2002) Politika zaposlovanja. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
11. VELIKONJA, Jure (1993) Zbornik II. Izobraževanje odraslih. Andragoški center Slovenije, Ljubljana.

VIRI

- Statut Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, 2008. Dosegljivo na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200834&stevilka=1369>
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS, št. 107/2006 z dne 17. 10. 2006 str. 10839 - uradno prečiščeno besedilo, ZZZPB-UPB1) in drugi podzakonski akti in pravilniki ter predpisi
- Pravilnik o izvajanju ukrepov Aktivne politike zaposlovanja, 2007. Dosegljivo na: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20075&stevilka=221>
- Zavod RS za zaposlovanje, MIN-1, evidenca analitike
- Zavod RS za zaposlovanje: Katalog ukrepov Aktivne politike zaposlovanja, Ljubljana, 2009
- Zavod RS za zaposlovanje: Letno poročilo 2009. Murska Sobota, 2010
- Zavod RS za zaposlovanje : Realizacija programa dela za obdobje I – XII/2009. Murska Sobota, 2010
- Zavod RS za zaposlovanje, 2010: Evropski socialni sklad. Dosegljivo na: Vir: http://www.ess.gov.si/storitve/evropski_socialni_sklad
- Zavod RS za zaposlovanje: Interno gradivo – evidenca APZ. Ljubljana, 2010
- Zavod RS za zaposlovanje: Predstavitev trga dela v Pomurju. Januar – december 2009. Murska Sobota, 2010
- Zavod RS za zaposlovanje: Kadrovska evidenca. Murska Sobota, 2010
- Statistični urad Republike Slovenije, 2010. Dosegljivo na: <http://www.stat.si/>
- Zavod RS za zaposlovanje, 2009: Letno poročilo 2009. Dosegljivo na: http://www.ess.gov.si/_files/886/letno_porocilo_zrsz_%202009.pdf
- Zavod RS za zaposlovanje, 2010. Dosegljivo na: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/organiziranost
- Zavod RS za zaposlovanje, 2010. Dosegljivo na: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev

Priloga 1: Organigram notranje organiziranosti ZRSZ

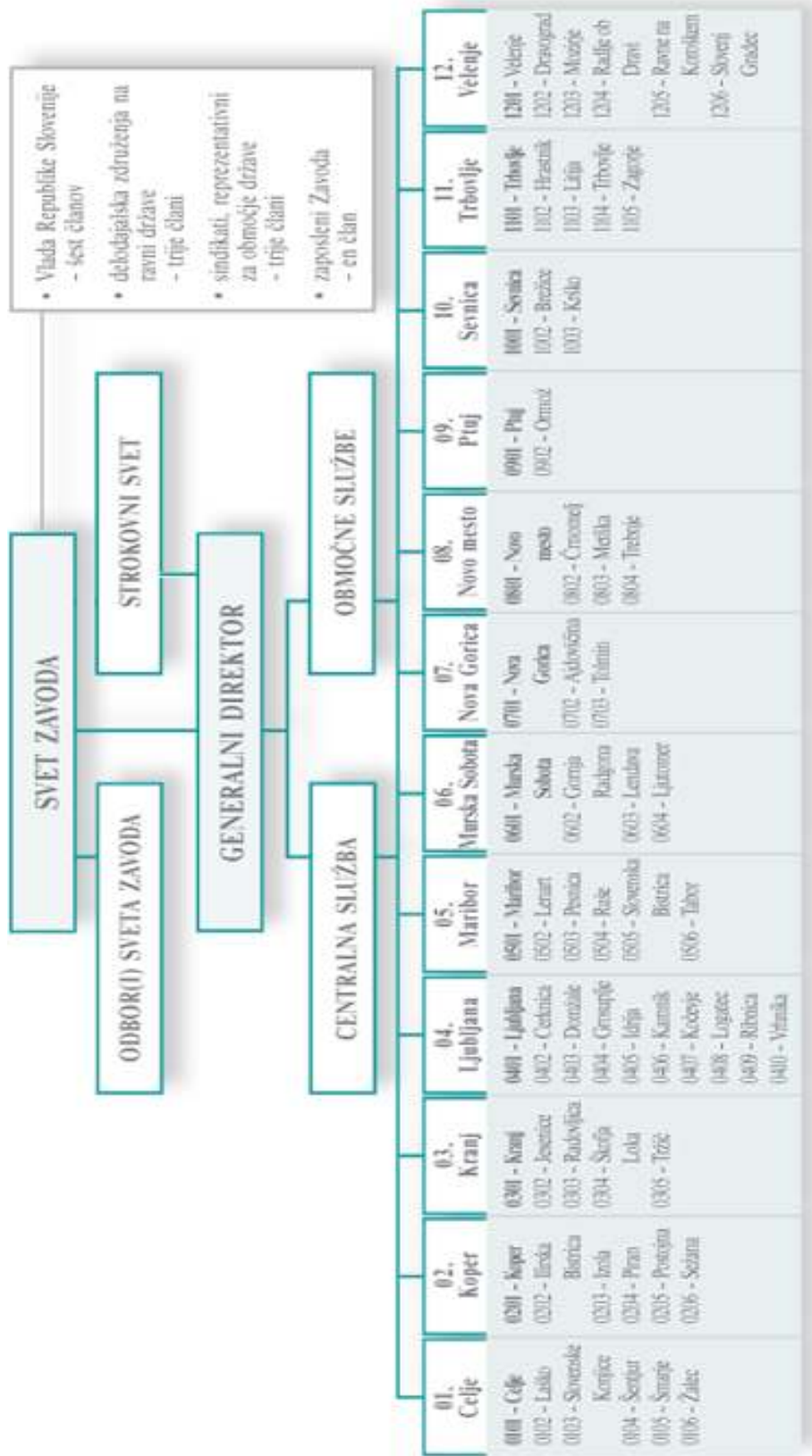
Vir: <http://www.ess.gov.si/>, 2010

Priloga 2: Zemljevid OS ZRSZ

Vir: <http://www.ess.gov.si/slo/Predstavitev/LetnaPorocila/lp07/Slovenija/Slo/04-organiziranost.htm>, 2010

Priloga 3: Organizacijska shema ZRSZ

Vir: <http://www.ess.gov.si/>, 2010